Byggnadsstyrelsens informationer

T:129
1991-05

ASKE parkrestaurering

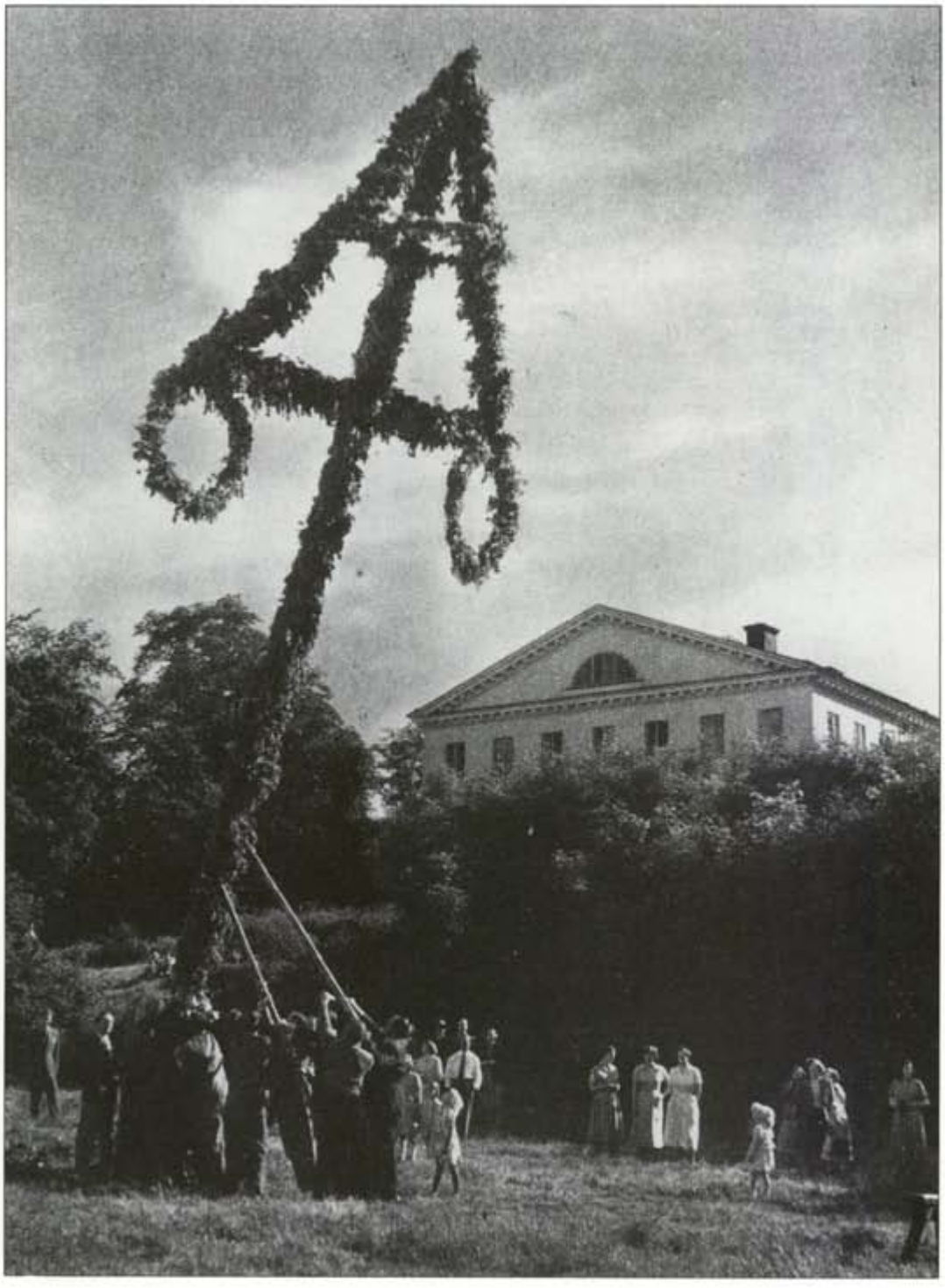

– eller konsten att resa en gammal romantisk park på fötter

Dokumentets utgivare

KBS BYGGNADSSTYRELSEN

Dokumentnamn och dokumentbeteckning

Byggnadsstyrelsens informationer T:129

Dokumentets datum: 1991-05

Ärendebeteckning: –

Projektnamn (ev förkortat)

–

Projektledare, upphovsman(män), konsult(er), etc

Lena Löfgren Uppsäll, KBS marksektionen, projektledare
Ulla Bejrum, KBS marksektionen
Jerker Nyblom, KBS marksektionen
Hans Göransson, FD2, drifting
Rein Matson, landskapsark. stud

Uppdragsgivare

Byggnadsstyrelsen
Marksektionen vid tekniska enheten
Östra regionens fastighetsförvaltning, distrikt FD2

Dokumentets titel

ASKE parkrestaurering
– eller konsten att resa en gammal romantisk park på fötter

Huvudinnehåll

Syftet med projektet är att utifrån Askes historia, dess naturförutsättningar, nuvarande utseende och verksamhet föreslå hur parken kan åtgärdas och restaureras.

Askeparken har studerats avseende historisk utveckling, stilepoker och idéhistoriska aspekter (en historisk källstudie).

Parken beskrivs utifrån indelning i olika delområden. Stor vikt har lagts vid vegetationsinventeringen och trädens kondition.

Slutligen redovisas mål och principer för restaurering av parken samt en åtgärdsplan.

Arbetet är utfört som ett examensarbete av landskapsarkitetstuderande Rein Matson, Sveriges lantbruksuniversitet i Alnarp.

Nyckelord

Aske, arkitektur, historik, historisk park, restaurering, träd, vegetationsinventering

Försäljningsställen

Byggnadsstyrelsen/publikationsförrådet

Svensk byggtjänst	Stockholm	08 - 734 50 00
	Göteborg	031 - 81 00 85
	Malmö	040 - 709 55
	Umeå	090 - 12 59 10

ISSN

-

Omfång

52 sidor + 3 planer

Red

Tor Niklasson
© Byggnadsstyrelsen 1991

Ref

Lena Löfgren Uppsäll

Denna skrift är utgiven av Byggnadsstyrelsen. Verket har regeringens medgivande att försälja publikationer utan hinder av expeditionskungörelsens (SFS 1976:383) regler om kopior av myndighets expeditioner.

Innehållet i denna skrift får inte återges utan Byggnadsstyrelsens samtycke. Överträdelser kan beivras i enlighet med upphovsrättslagen (SFS 1960:799).

Postadress	Besöksadress	Godsadress	Telefon	Telex	Telefax
Byggnadsstyrelsen 106 43 STOCKHOLM	Karlavägen 100	Banérgatan 30	08-783 10 00	104 46 build S	08-783 11 80

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord 3

INLEDNING 4
Bakgrund 4
Parker är som kläder 4
Askes natur 5

ASKEPARKENS HISTORIA 6
Gamla Aske 6
Tidsandan, Arkitekten och Byggnaden 7
Askes placering i landskapet 9
Parken från 1809 11
Parken från 1843 12
Parken från 1900 14
Parken efter 1945 19
Från lantegendom till kursgård 19
Träd som religiösa symboler 20
Platsens ande 21

ASKEPARKEN I DAG 23
Översiktskarta över Aske park 24
A. Husets Entrésida: 25
B. Husets baksida 25
C. Kulturparken 26
D. Alléerna 27
E. Skogsparken 28
Utrustning 29
Aske som kursgård 31
Vegetationsinventeringen 31
Bedömning av vegetationen 32

RENOVERINGEN AV ASKEPARKEN 33
Målsättning för Askeparken 33
Principer för restaureringen 33
Fredrik Magnus Pipers grundregler 34
A. Husets entrésida 35
B. Husets baksida 36
C. Kulturparken 36
D. Alléerna 38
E. Skogsparken 38
Utrustning 39

BILAGOR 41
Åtgärdsplan i skala 1:1000 med kortfattade anvisningar
Illustrerad plan i skala 1:1000
Vegetationsplan i skala 1:1000 med artlista
Kronologisk park- & ägarelängd öfver Aske 49
Källförteckning 50

FÖRORD

Aske parkrestaurering har initierats och utförts på tekniska enhetens marksektion, Byggnadsstyrelsen i Stockholm.

Projektet är även ett examensarbete vid landskapsarkitektlinjen (institutionen för landskapsplanering), Sveriges lantbruksuniversitet. Examinator har varit professor Per Gustavsson.

Jag tackar Kjell Lundqvist, SLU, Ulla Bejrum, Lena Löfgren-Uppsäll och Jerker Nyblom på Byggnadsstyrelsen för handledning samt intervjupersoner och andra som bidragit till detta arbete. Ett särskilt tack till Margareta von Essen som är född och uppvuxen på Aske samt Sven Frisk, trädgårdsmästare på Aske.

Jag har vistats mycket på Aske och likt en nitisk Lantmätare med blodhund snokat och spårat, inventerat och kontrollerat. Ofta har jag satt Sherlocks pipa i mungipan, letat i gamla arkiv och intervjuat offer som vet eller kan dra sig till minnes. På kvällarna har jag satt mig vid Forskarens läslampa och studerat Konsten och Arkitekturen.

Ibland har jag tagit på mig Filosofens tänkarmössa, Naturromantikerns gummistövlar och promenerat i skuggan under Askes kronor och stött på en Älg eller hälsat på ett Lindbarn. Någon vacker morgon har väl också skissboken halats fram. Under gesimser och festonger har det hänt att Arkitekturhistorikerns mustasch har klistrats på. Sist, men inte minst, har jag suttit framför ordbehandlaren och slitit mitt hår som Matadoren, i Disneys "Tjuren Ferdinand". Allt detta i Landskapsarkitektens breda ambition att pröva olika roller under Trädgårdskonstens stora paraply.

Stockholm 1991-04-25
Rein Matson

INLEDNING

Bakgrund

Aske park har med sina snart 200 år på nacken nått en kritisk ålder. Stora delar av den forna parken har växt igen eller överförts till åker. Gamla och sjuka träd har fällts utan påföljande plantering. Herrgården på den ursprungliga lantegendomen har blivit kursgård, vilket har lett till att parkeringsplatser, vägar, och reningsverk har byggts inne i parken.

Med dessa förändringar och ingrepp som bakgrund har Byggnadsstyrelsen, som äger fastigheten, sett ett behov av en plan för parkens bevarande och förnyelse. Planen skulle också kunna fungera som ett underlag för ett mer hänsynsfullt förvaltande av parken. Här skulle Kungliga Byggnadsstyrelsens gamla motto "att förse riket med beständiga och prydliga byggnader" kunna användas. Detta motto inbegriper också byggnadens omgivning.

Parker är som kläder

Med sina kläder visar man för sin omgivning och för sig själv hur man vill framstå. Man anpassar sig oftast till modet eller den gängse smaken. Genom historien har modet varierat beroende på människornas syn på sig själva och sitt förhållande till naturen.

Likadant är det med parker. Karl Gustav Sehman, en rikbruks-patron och en man av tiden köpte Aske år 1799. Han byggde sig ett nytt, stort och för tiden modernt hus. I omgivningarna anlade han en stor park. Det skulle vara en romantisk park, lik parkerna som vid denna tid anlades vid Haga eller på Drottningholm.

Tiden gick och parken växte till sig. Olika ägare med olika intressen och engagemang påverkade parkens utseende. Ibland rådde människans hand och ibland fick Naturen själv råda.

I den romantiska parken med Naturen som förebild ingår också åldrandet som en naturlig del i parkens utveckling. Vi fäller det mot förgängligheten framskridna trädet och ersätter det med ett nytt och friskt. Vi tar bort och gallrar ur där en obetänksam hand har planterat eller Naturen själv sått sitt frö.

Det är som med vackra gamla kläder; man gör små ändringar och lappar dit en bit av samma tyg för att de åter ska kunna användas och bäras med värdighet.

Askes natur

"Aske ligger vackert i en småböljande jordbruksbygd intill de rikt förgrenade mälarvattnen norröver, där de skjuter in i det flacka uppländska landskapet. Vägen till Aske går genom typisk Upplandsnatur, än mild och leende, än hård och karg." Så beskrivs Aske i en informationsbroschyr från 1950-talet.

Topografiskt betingas platsen av en bergrygg 20–25 meter över havet, med en riktning som ger en sydvästsida och en nordostsida. Runt omkring breder stora slätter ut sig som åt nordost sluttar mot Sigtunafjärden.

Klimatiskt skapas en varmare och torrare solsida – och en svalare och fuktigare skuggsida. I den varmare sydvästsluttningen bildas ett behagligt klimat med berget som skydd mot den kyliga nordanvinden.

Vidare kan det sägas att det regnar förhållandevis lite runt Aske. Det kan förklaras av att de omgivande bergryggarna "pressar ned" nederbörden i Mälaren istället.

Vegetationen påverkas av topografi och klimat. Den nordostliga sidan har betydligt frodigare växtlighet. Något som delvis beror på rörligt vatten i de grundvattenförande sedimenten. Här stortrivs asken. Sydvästsidan som är vänd mot solen, och där berget bitvis går i dagen, har inte samma frodighet. Här trivs emellertid eken bättre.

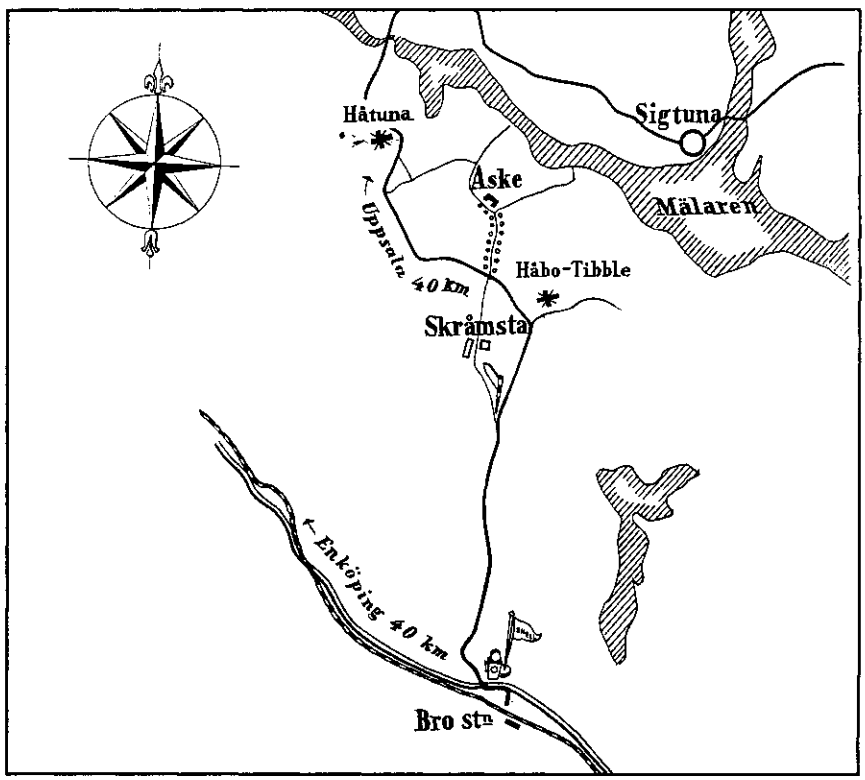

Karta över Askes läge vid Mälaren.

ASKEPARKENS HISTORIA

Gamla Aske

Den förste kände ägaren till Aske, Hemming i Aske, levde här i början av 1300-talet. Redan då var platsen bebodd med flera gårdar. Vid ledningsgrävningar har man dock funnit kulturlager som sträcker sig ännu längre tillbaka i tiden.

Ur jordaboken kan man utläsa att det på 1600-talet fanns fyra gårdar på Aske som var säterier (kronogods) och en femte som var frälsegods. Dessa övergick senare i privat ägo och förenades under början av 1700-talet under en och samma ägare. För den historieintresserade kan nämnas att Sveriges första antikvarie, Martinus Ascheanus levde i Aske by under 1600-talets första hälft.

Hur det kan ha sett ut på den tiden kan man bara ana. En kvarngrund på en av Askes kullar indikerar ett öppet landskap. En gammal ask mitt i parken har ett utseende som kan tyda på att den tidigare hamlats för lövtäkt. Gamla träd som fortfarande står kvar visar på resterna av den gamla bebyggelsestrukturen.

Brukspatron Sehman tillträdde Aske gård 1799. I *Uplands Herregårdar* från år 1905 beskrivs platsen för den gamla gården "belägen på en kal backe, som nästan helt och hållet bestod af berg och stenbunden mark. Hufvudbyggnaden bestodo då af tvänne mindre trähus, som lågo midt emot hvarandra mellan nuvarande manbygnaden och den då obetydliga trädgården... Omgifningen bestod af uthus och ruskiga ekonomibygnader". Enligt uppgift flyttades senare den gamla huvudbyggnaden till granngården Skråmsta, där den fortfarande ligger kvar.

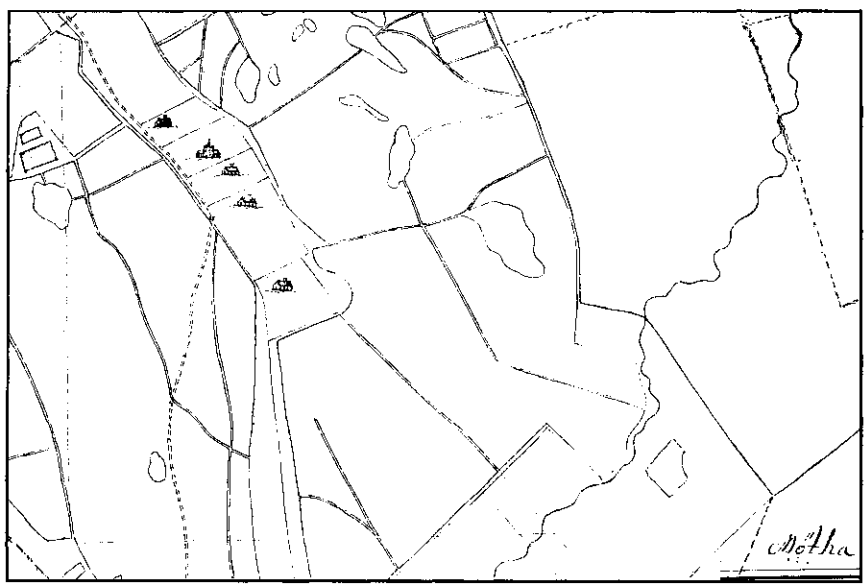

Del av lantmäterikarta från år 1700 som visar Askes fem gårdar.

Tidsandan, Arkitekten och Byggnaden

Då kulturkungen Gustav III kom hem från en av sina Italienresor, fick han franskfödde arkitekten och teatermålaren Jean Louis Desprez med sig. Desprez fick först förestå dekorationsavdelningen på Operan, men blev med tiden kungens mest betrodde arkitekt. Hans största skapelse var Gustav III:s lustslott på Haga. Projektet kom dock inte längre än till grundmuren, på grund av Anckarströms attentat 1792.

Desprez var tongivande för den svenska nyklassicistiska arkitekturen under den sengustavianska tiden. Han var också privatlärare åt Carlo Bassi, som ritade Aske, och inspirerade säkert Bassi som arkitekt.

Italienfödde Carlo Francesco Bassi (1772–1840) var också en av Gustav III:s kulturimporter. Redan 1784 började Bassi arkitektstudierna vid Konstakademien under ledning av Olof Tempelman. Åren 1789–91 var han privatelev hos Desprez.

Som brukligt var åkte Bassi som resepensionär till Rom. Hemkommen 1798 arbetade han som medhjälpare till arkitekten Gjörvell.

1802 ritade han Aske och reste två år senare till Finland, för att 1810 bli intendent för det statliga byggnadsväsendet där. Han räknas tillsammans med Engelman som en av de främsta representanterna för den finska klassicismen.

Nils G. Wollin skriver om drömslottet Haga i "Desprez i Sverige": "Mellan lutande furor och knotiga ekars grönska skulle byggnaden förväntansfullt skymta och vittna om den klassiska konstens uppståndelse i nordisk miljö". Till skillnad från Haga slott blev däremot Aske byggt drygt tio år senare. Samma intention kan dock uppfattas. I en svensk backe skymtar Villa Aske bland knotiga askar och vittnar om den klassiska konstens uppståndelse.
Bilden ur Lundberg, "Arkitekturens formspråk".

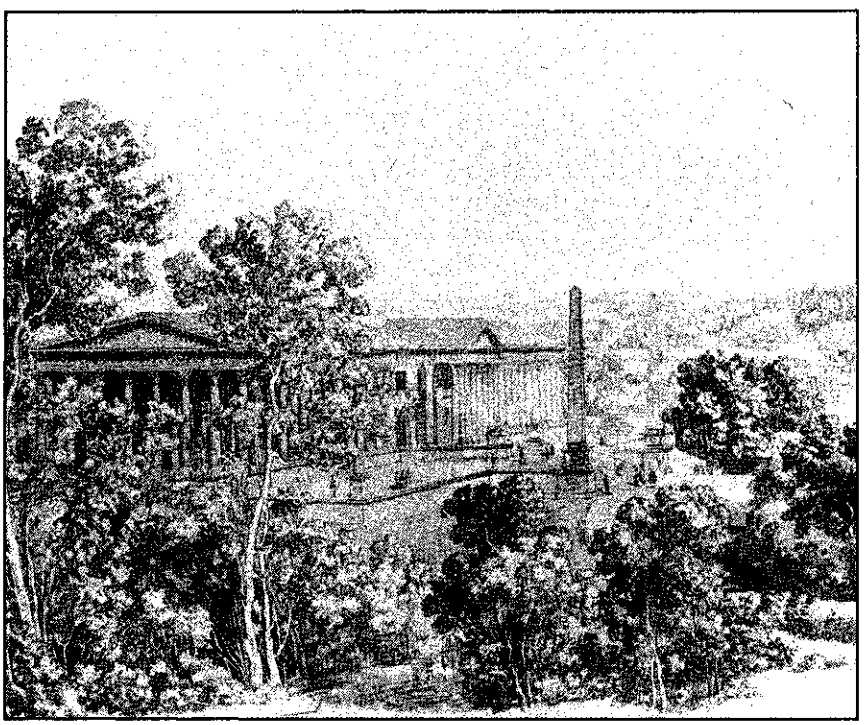

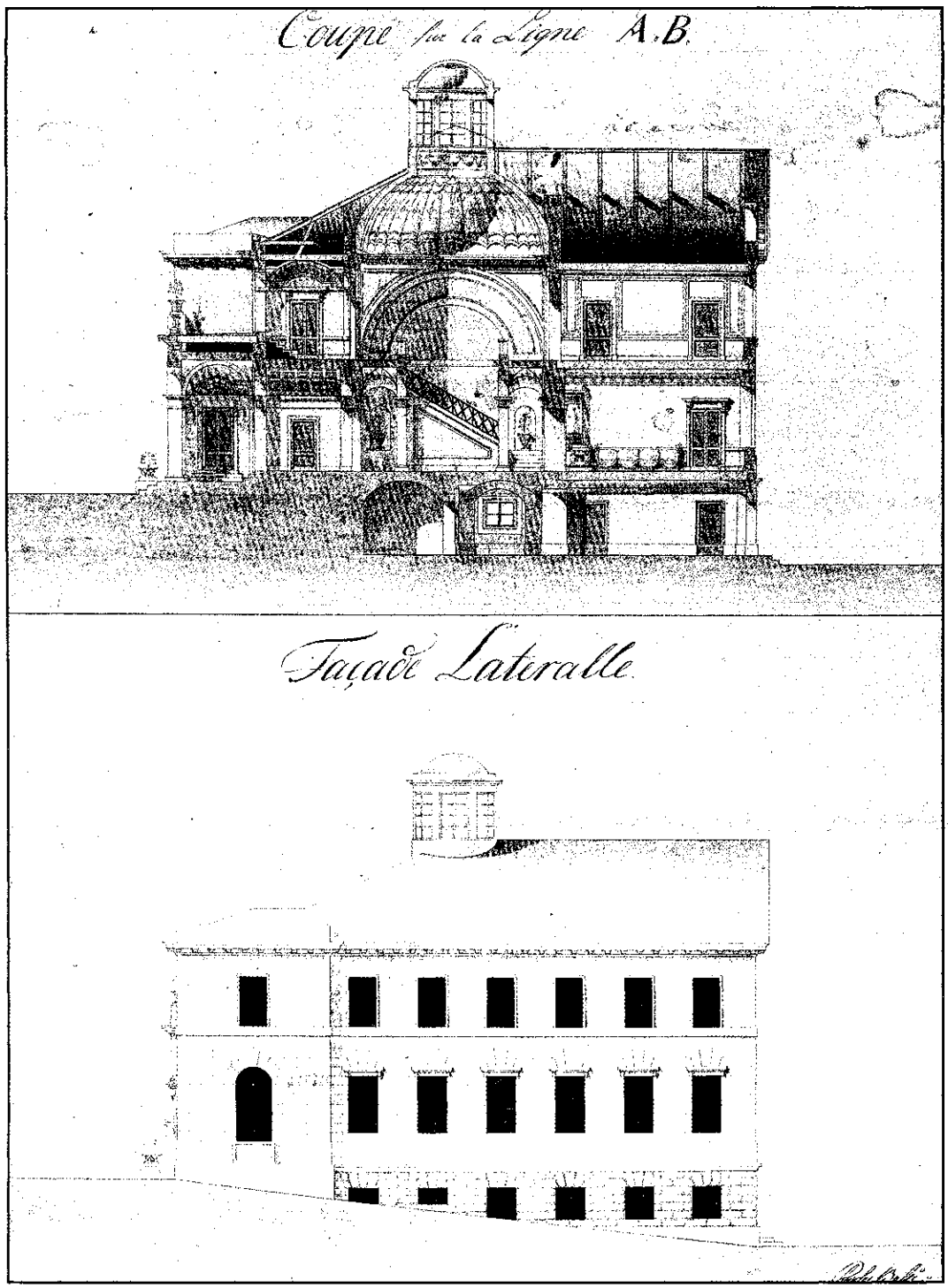

CARLO BASSIS ORIGINALRITNINGAR till corps de logiet, tillhörande Margareta von Essen. Den strama och välproportionerade fasadbehandlingen är kännetecknande för Bassi. Tidens nyklassiska anda ger sig bland annat till känna genom den diskreta putsrustiken, och det glesa tandsnittet under gesimsen.
Den kvadratiska byggnaden är inspirerad av de florentinska renässansvillorna med sin rundbågade loggia och det öppna trapphuset som i taket släpper ned ljuset genom en lanternin. Innan trapphuset byggdes igen med betongdäck påstås ett "egenartat genljud" ha klingat därinne. Värt att notera är sidofasadens anpassning i sluttningen.

Askes placering i landskapet

Herrgårdens inplacering ger först ett något märkligt intryck. Vid närmare undersökningar klarnar dock sammanhangen.

Sydostsidans husliv ligger i exakt linje med tre stora askar, där den tredje asken är förankrad i allén. Detta är antagligen uppfarten till gamla Aske gård. Den låg, som tidigare nämnts, mellan nuvarande corps de logiet och den forna trädgården. Man anpassade sig alltså efter den tidigare bebyggelsens placering.

Uppfartsvägen till byggnaden drogs på krönet av bergsryggen för att få en torr väg och slippa vägbankar och branter. Vidare skulle entrévägen vara rak och sikta mot huset. Självklart ville man att huset skulle ha ett högt läge för att få utblickar över ägorna och Mälaren. Huset skulle också exponeras från omgivningarna.

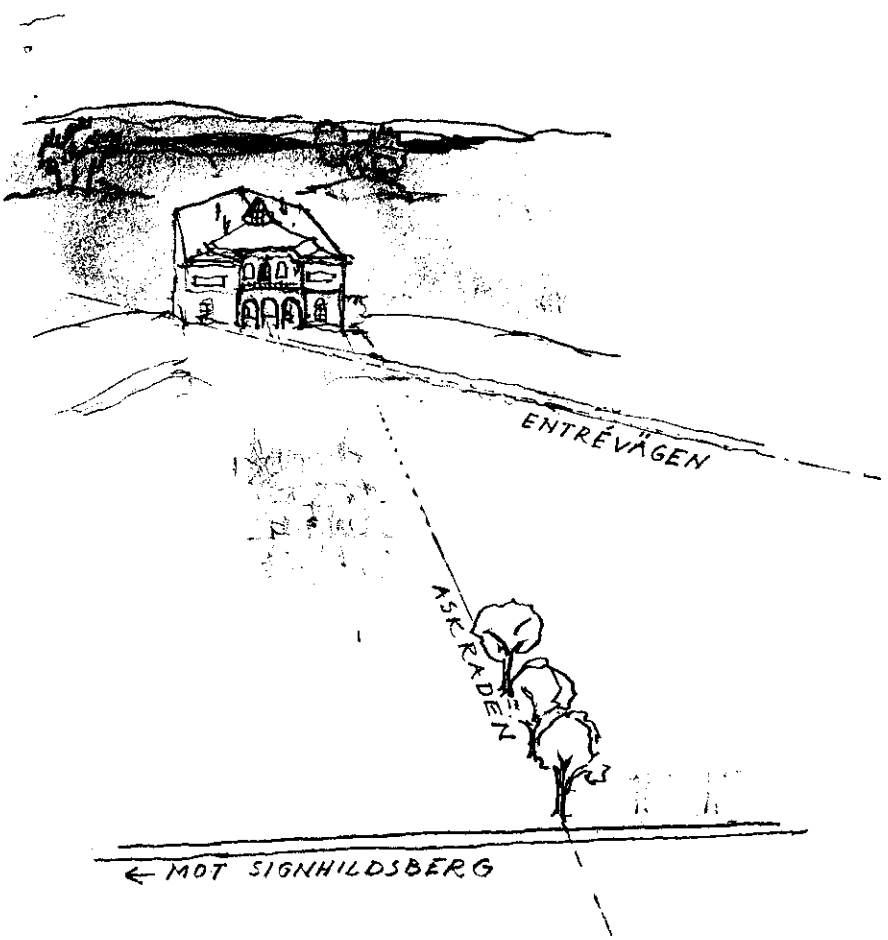

Askes placering på krönet av kullen i linje med de gamla askarna.

Med den italieninspirerade Bassi som arkitekt, med italienskt blod rusande i ådrorna, och med tidens arkitekturideal, föll det sig nog självklart att bygga ett hus inspirerat av de florentinska renässansvillorna. Med tidens strävan till anpassning och för att utnyttja höjdläget var det förmodligen också naturligt att huset byggdes i souterräng. Genom ett extra halvplan erhölls en tredje våning åt nordostsluttningen.

På avstånd verkar huset klättra i sluttningen och höja sig över det omgivande landskapet, likt de florentinska villorna som klättrar på de toscanska kullarna.

Om platsens belägenhet skrivs det i *Uplands Herregårdar*: "Med säker blick för det praktiska såg Sehman genast att ehuru ett vackrare läge kunde väljas vid den blott 4000 fot aflägsna Mälaren, den gamla platsen var att föredraga såsom belägen nästan i mittpunkt av ägorna".

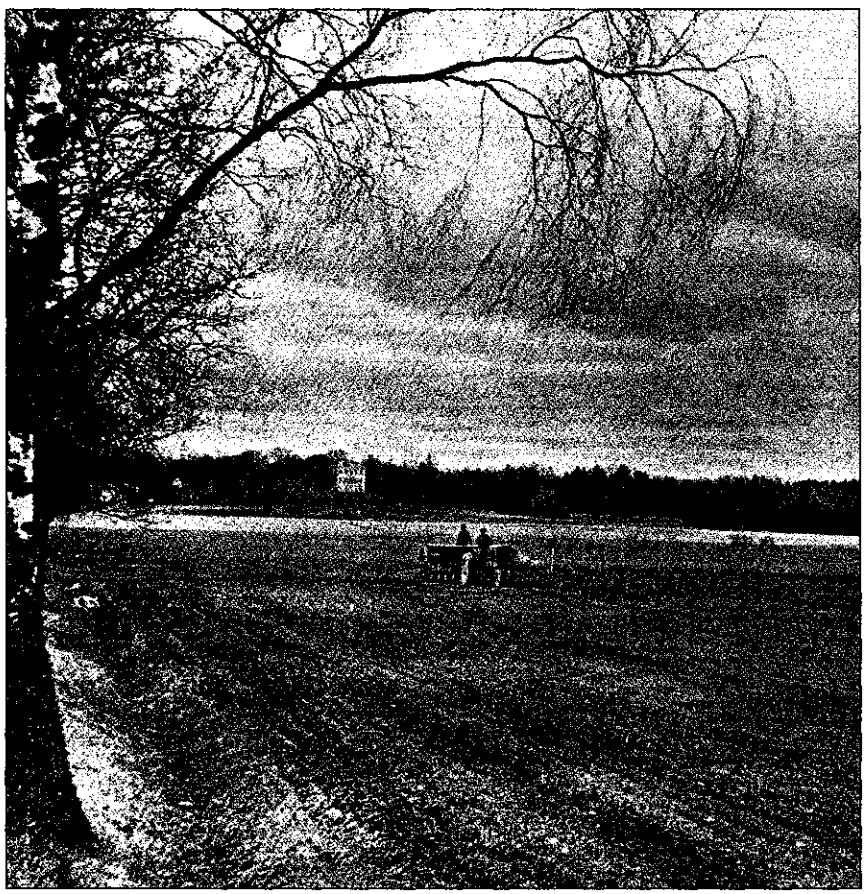

Bild ur Fosfatbolagets tidning Syntesen, från 1950-talets början.

Bilden sid 11: Den stora ask som syns på Thersners etsning från 1824, kan vara samma ask som fortfarande står framför huset.

Parken från 1809

Den forna byn fick alltså lämna plats för nya Aske. En del träd stod kvar som minnen från den gamla byn och fick bilda stommen i den romantiska "landskapspark" som anlades.

Parkanläggandet beskrivs i *Uplands Herregårdar*: "Sedan bygnaden blifvit färdig (1809) ordnades med otroligt besvär, och arbete och kostnad omgifningarna genom anläggandet af park och trädgård. Dessa innehålla tillsammans en vidd af 33 tunnland och denna yta utom trädgården är helt och hållet bildad genom jord som blifvit ditkörd och lagd på berget"

Med jordmassorna modellerades backarna och bergknallarna övertäcktes. Ett slags kullrigt, stiliserat landskap blev resultatet. Pyramidpopplar, hästkastanjer och lindar sattes kring huset och vägarna alléplanterades.

Vem som var upphovsman till parken förtäljer inte historien. Karl Gustav Sehman, "med säker blick för det praktiska", hade säkert ett finger med i spelet. Vid denna tid var det vanligt med mönsterblad för parkanläggningar. Det ingick ofta i godsherrarnas eget intresse att behärska "dessein".

När Ulrik Tersner tecknade Aske i *Fordna och närvarande Sverige*, beskriver han platsen på följande sätt: "Belägenheten är vacker, man ser segelleden mellan Upsala och Stockholm ehuru på något afstånd".

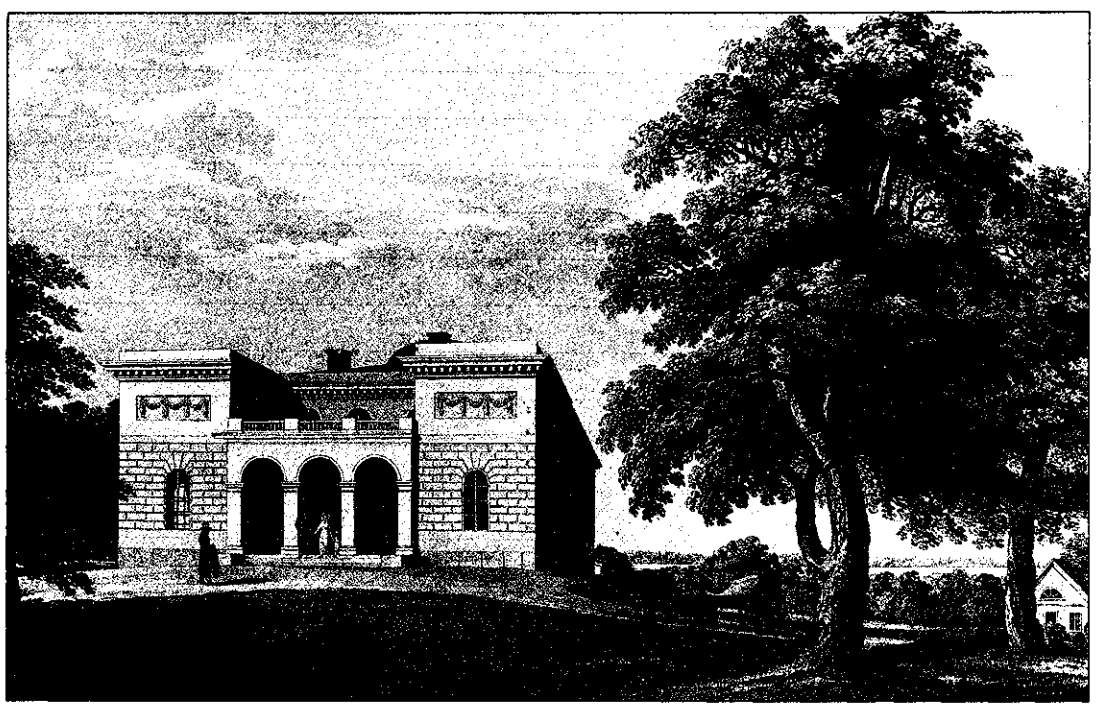

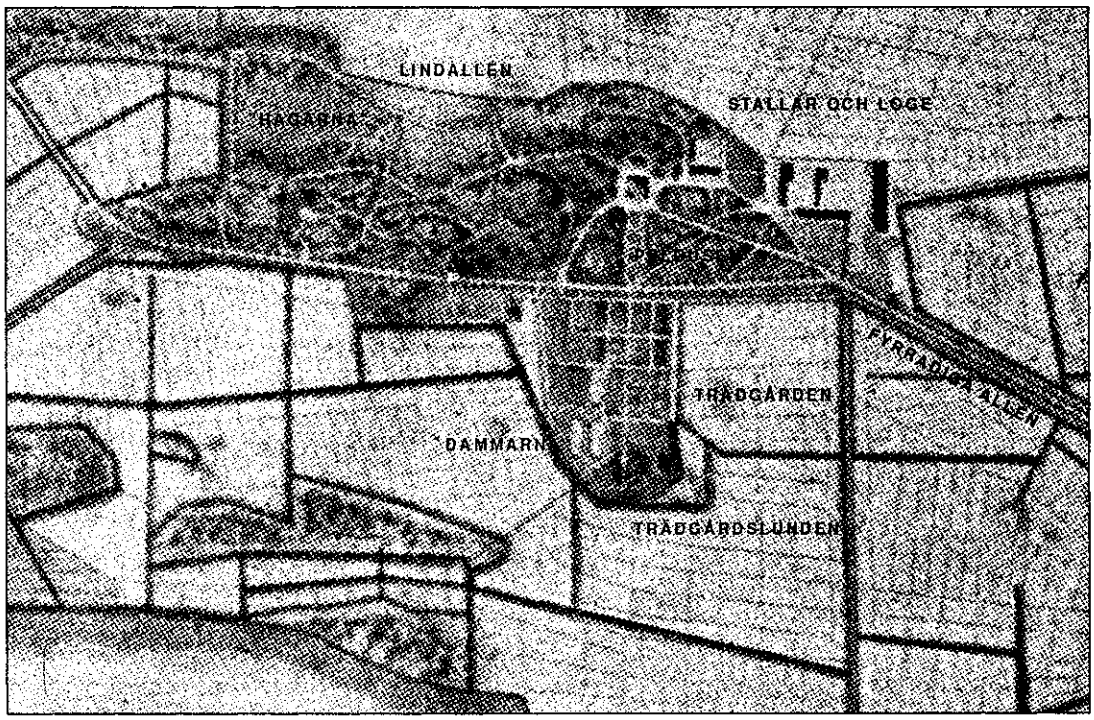

Parken från 1843

Av 1843 års ägokarta (överst sid 12 och 13) kan vi skapa oss en god bild av parkens och ägornas omfattning. Egendomen utgjorde då en dryg tredjedel av de 1300 hektar som den idag innefattar. Ägokartan upprättades av LW Brandenburg. Den försvann 1964 när Stockholms kommun tog över Aske. Lyckligtvis finns den avbildad i Fosfatbolagets personaltidning *Syntesen*.

Vi kan se de ljusa åkertegarna inrutade av de öppna dikena. Vidare syns skogsområden och hagmarker i en mörkare ton. Vattenkvarnen skymtar i sydvästra hörnet och tegelbruket i det sydöstra hörnet mot Mälaren. Av själva parken syns dess stora sammanhållna utbredning. Nedan beskrivs dess olika delar.

Trädgården Den kvartersuppbyggda trädgården var försedd med "drifverier och växthus". Väster om denna anas "Trädgårdslunden". Där syns också de två dammarna som härrör från 1600-talet. Från huset och genom trädgården och lunden syns siktaxeln.

Parken Den stora mängden vägar och stigar syns tydligt. Åt nordost är parken öppen och av hagkaraktär. Denna del avgränsas åt öster av en allé, kallad "Lindallén". Framför huset anas den för den romantiska tiden så typiska pelousen.

Alléerna Den fyrradiga allén upp mot Aske delar upp sig i två tvåradiga. Den ena fortsätter mot Signhildsberg och den andra tar riktning mot entrén på Corps de Logit.

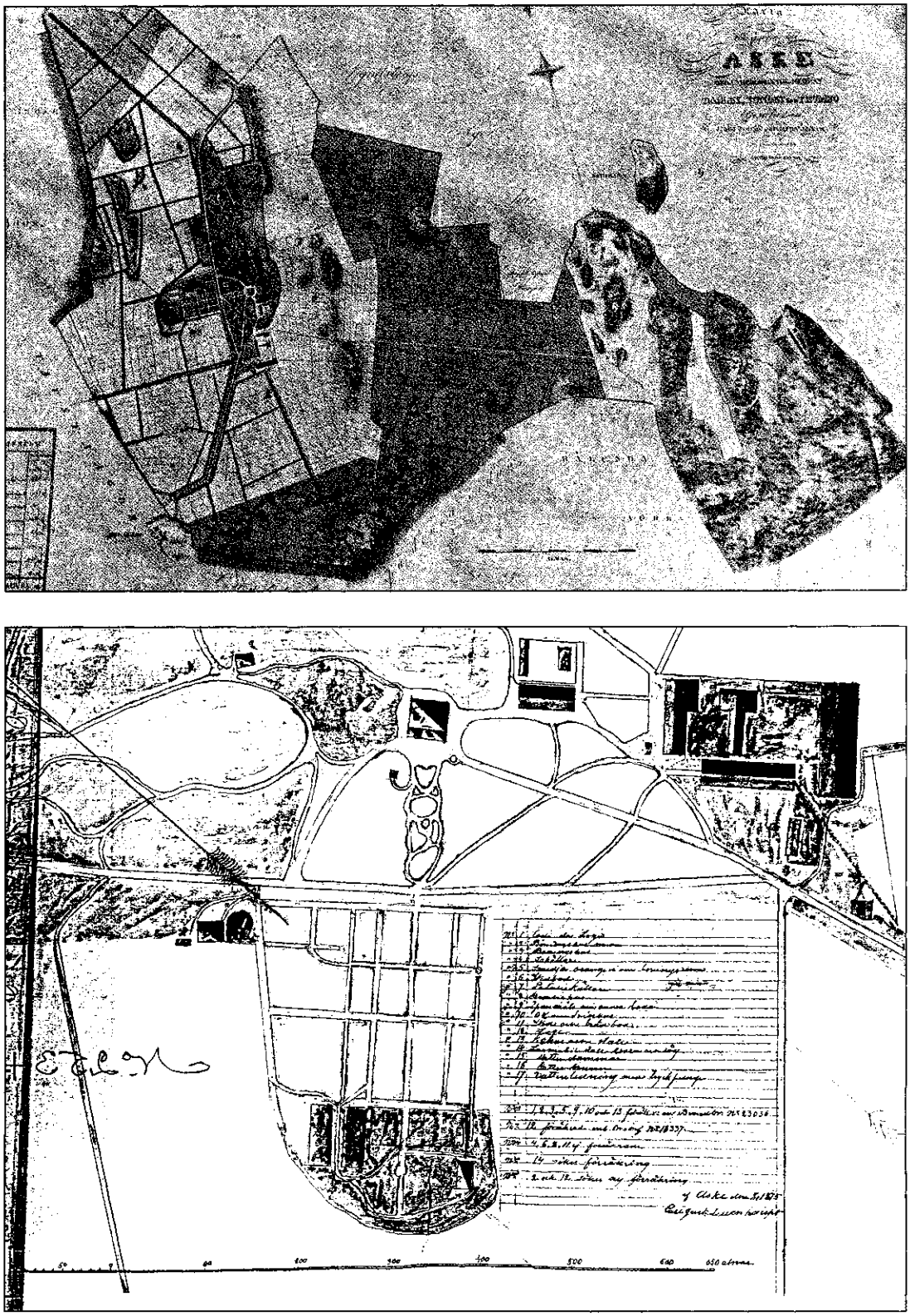

Brandförsäkringskarta från 1875, kopierad efter Brandenburgs karta (tillhör Brandförsäkringsverket). Här ser vi parkens centrala delar:

- *den kvartersinrutade trädgården med sin trädgårdslund och sina dammar,*
- *virrvarret av stigar och planteringar framför huset,*
- *de åtlida vägdragningarna genom parken,*
- *brunnen, strax norr om logen, vilken påstås ha varit en naturlig källa.*

Parken från 1900

I en planteringsplan från 1910 signerad av Gustav Lewenhaupt, populärt kallad för Askegreven, beskrivs en plantering av "ädlare barrträdslag". Tolv olika arter nämns, bland annat silvergran och japansk lärk. Av de planterade träden står bara någon coloradogran kvar i skogsparken. Det planterades även nordmanngranar tidigare, på 1890-talet, av vilken den största mäter 3,5 meter i omkrets idag.

Den parkintresserade greven var hovjägmästare och hade en fasangård med "ufveri" och en hargård med matplatser, vilka finns markerade på kartan. Vidare syns gångvägarna med sina anslutande sittplatser. Buskage och planteringar är skuggade i en mörk ton.

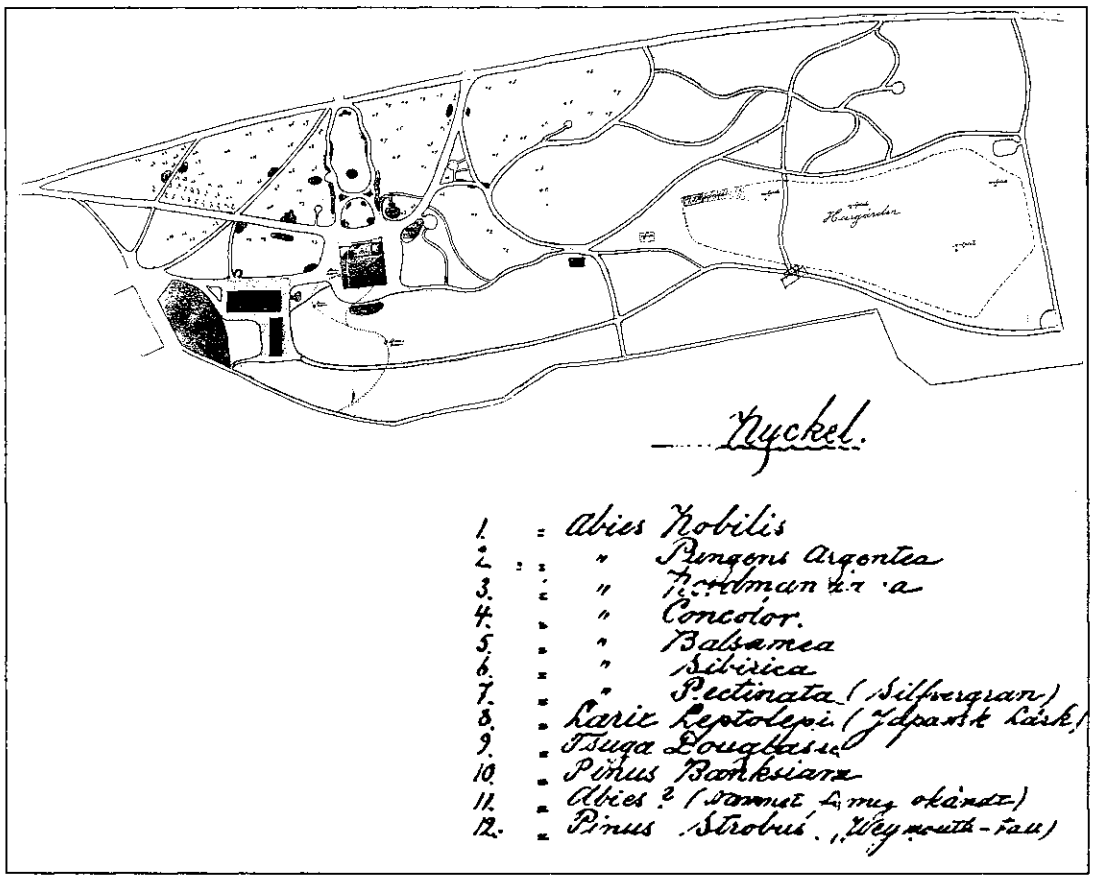

Planteringsplan från 1910. Ur Byggnadsstyrelsens arkiv.

SIKTAXELN Fotot från tidigt 20-tal visar hur parkens siktaxel kan ha tett sig. Man ser långt bort, förbi trädgårdslunden och ända till Kvarnnibble närmare 1,5 kilometer bort. Vitmålade stenar har lagts ut för att förstärka siktaxeln.
Medaljongen framför huset framträder genom de kättingförbundna pollarna och fontänen. Vidare ser vi betande djur i trädgårdslunden, och de stora askarna som omger pelousen.
Foto: Nordiska Museets herrgårdsarkiv.

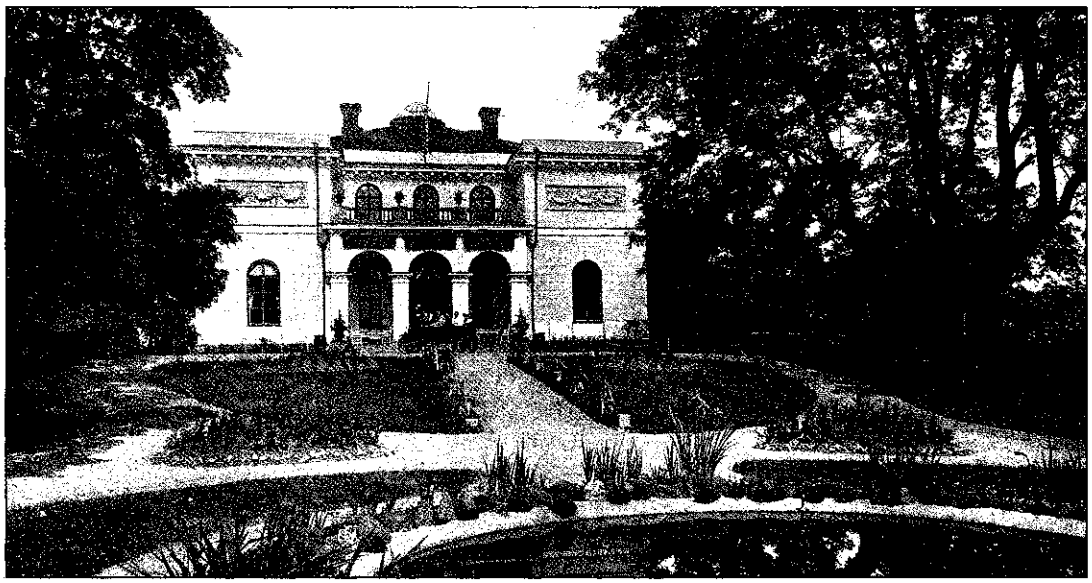

HUSETS ENTRÉSIDA Askes pelouse med sin medaljong har haft olika utseende genom tiden. Olika planteringar med snirklande gångvägar har avlöst varandra. Kring sekelskiftet tillkom en slags rundplantering som inramades av de kättingförbundna pollarna. På 20-talet grävdes rundeln ut och en damm med fontän anlades. Efter det kom de ryska kanonerna på plats. Vid sidan av bersån stod en hängask med grenarna uppsatta på en ställning och på så sätt bildades ett tak som man kunde gå in under.
Foto: Svenska hem, 1922

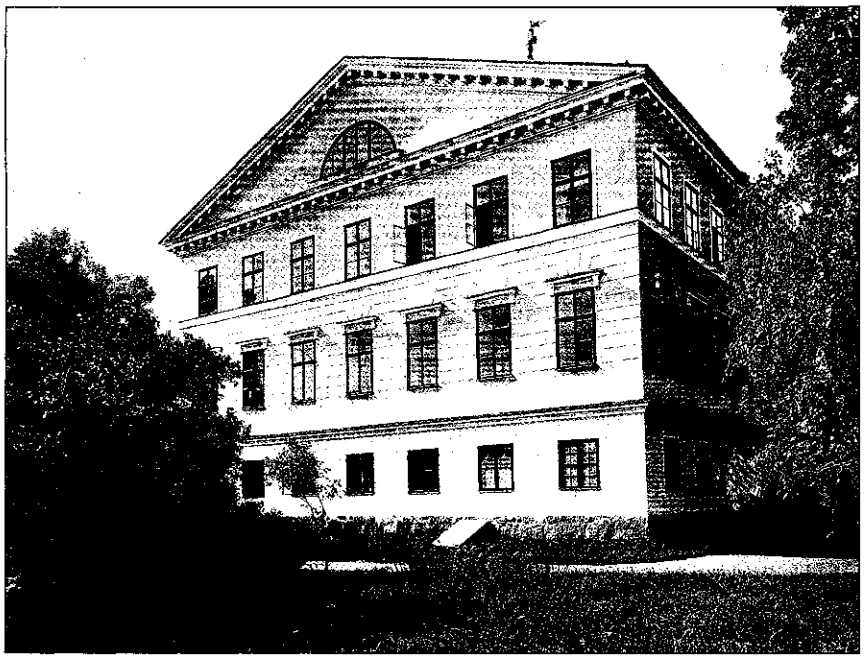

HUSETS BAKSIDA Baksidans terrass har antagligen aldrig haft någon märkvärdig utformning. Det var husets "baksida". Man ser att den över tjugo meter breda terrassen inte är ursprunglig, vilket också de gamla planerna indikerar. De så omsorgsfullt utförda slänterna runt huset rimmar dåligt med den branta och slarvigt utförda slänten till terrassen. På terrassen stod tidigare körsbärsträd och en spireahäck.
Foto: Nordiska Museets herrgårdsarkiv.

LUSTHUSET På 1870-talet byggdes ett lusthus bakom huset. Det var åttahörnigt och stod, enligt Fru Margareta von Essen, på hjul på en skena varvid det kunde vridas för att få lä. Det hade gula, blå och lila fönster insatta som romber. Lusthuset var ursprungligen ljusbrunt, men målades senare ljusgrönt med mörkgröna foder.
Till höger på fotot (från Nordiska Museets herrgårdsarkiv) kan vi också se ett duvslag som stod uppsatt på stolpar. Notera också den gamla poppeln som rasade på hösten 1912, och trappan på sidan av huset som ännu inte hade kommit till vid seklets början.

Jag har försökt att efterkonstruera lusthuset med hjälp av fotot ovan.

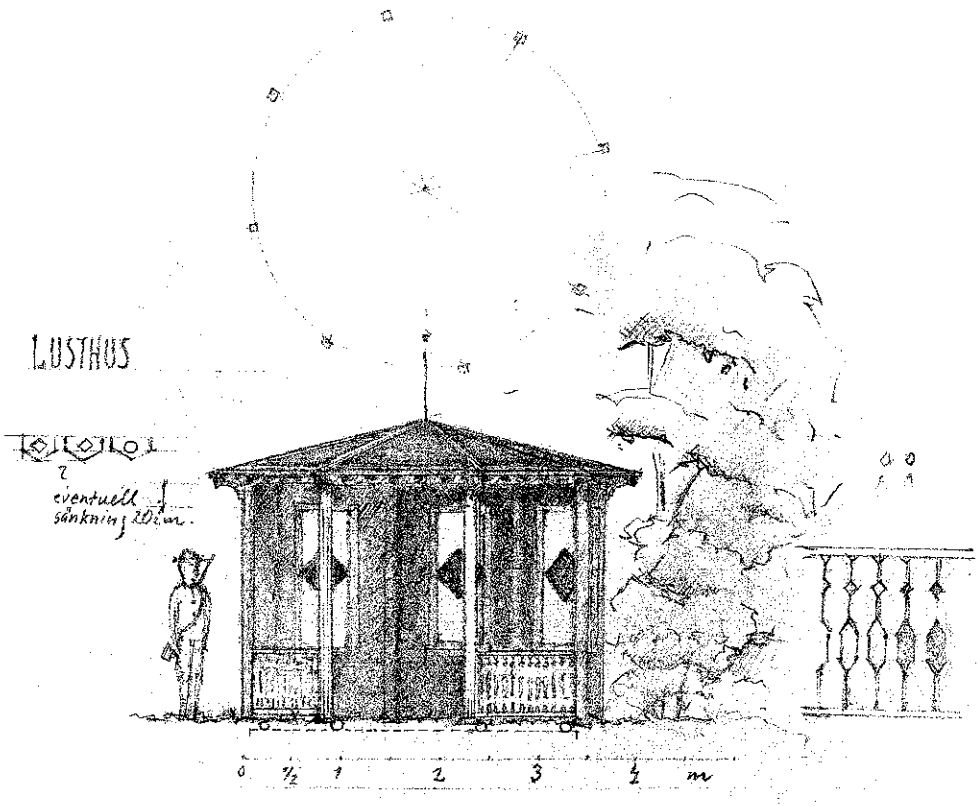

EKONOMIBYGGNADERNA De närmast belägna ekonomibyggnaderna bestod av kontor, tjänstebostäder och mejeri. Det äldsta huset tillkom 1822 och byggdes i rät vinkel mot stora huset. Runt husen fanns fruktträdgård och på husväggarna klättrade spaljepäron. De ombyggda ekonomibyggnaderna är nu annex till kursgården.
Foto: Nordiska Museets herrgårdsarkiv.

DAMMARNA Dessa finns markerade på lantmäterikarta från slutet av 1600-talet. De användes in på 1900-talet för bl a bevattning.
Foto Nordiska Museets herrgårdsarkiv.

Parken efter 1945

Då dåvarande Fosfatbolaget köpte Aske 1946, inrättades en mönstergård där man bedrev forskning och försök med gödselmedel inom jordbruket. På resterna av den gamla trädgården planterades 2000 fruktträd och 3000 bärbuskar. Av detta finns inget kvar idag.

Norra delen av parken var redan på 1940-talet på väg att växa igen. De små stigarna och gångvägarna var i stort överväxta. Som experiment inplanterades bok, balsampoppel och hybridasp. Man bedrev även fasanuppfödning och släppte årligen ut 500 fasankycklingar för jaktändamål.

När Stockholms kommun köpte Aske, splittrades den 1300 hektar stora egendomen. Djurbesättningen gick på auktion, trädgården uppodlades, åkermarken och växthusanläggningen arrenderades ut. Skogen tog kommunen hand om.

Detta kan sägas vara den största förändringen i Askes historia sedan Sehman rev Aske by.

Från lantegendom till kursgård

Efter att Aske stått tomt några år på 1960-talet, inrättades en kursgård i Arbetsmarknadsverkets regi. Detta kan sägas vara den andra stora förändringen i Askes historia. Den nya verksamhetens behov ledde 1970 till byggandet av elevbostäder i den gamla parken. På 80-talet byggdes ett nytt reningsverk, som även det placerades i parken. Vid den stora renoveringen av huset 1987 byggdes köket till på husets nordvästra sida, samt en angöringsväg för varutransporter. Samtidigt anlades en stor parkeringsplats, olyckligt utformad, även den i parken.

Nya tider – nya bilar

Träd som religiösa symboler

Skogens krafter är starka. Människorna förmådde inte hålla parken öppen. Långsamt förvildades den och naturen tog överhanden. Idealen av den "städade" naturen i den romantiska landskapsparken glömdes bort, och människans ordnande rördes raskt i oordning. Träden började trängas och tyna. Fallna stammar fick ligga. Solens strålar förmådde ej längre tränga ned och mörkrets skuggor bredde ut sig.

För den nyfikne minnessökaren är detta ett eldorado. Rester och avtryck från människornas idévärld kan skönjas i oordningen. I ena änden av parken finns en ring med sju lindar. Margareta von Essen berättade att det var brukligt vid traktens herrgårdar med dylika planteringar. Dessa kallades för "lindtempel". Först skulle tolv lindar planteras. Åtta i ring och fyra i mitten. Därefter rycktes ett träd upp. De tolv lindarna stod för Jesus tolv apostlar. Det som rycktes upp stod för Judas. Kanske symboliserade de fyra i mitten evangelisterna? Vid närmare fältkontroll hittades också stubbarna efter de fyra lindarna i mitten av cirkeln.

Tanken går vidare till träd som religiösa symboler. Vi vet att Gustav Sehman var troende. Kanske planterade han lindtemplet för att kunna förlägga andakter dit?

I trakten finns gott om fornminnesmarkeringar på kartan. Även om inte själva Aske har något eget "R", så finns lämningar beskrivna i Riksantikvariatets register. Fru von Essen berättar vidare att den gamle antikvarien Torvaldsson hittade järnkramper inslagna i berget strax nedanför nuvarande vattentornet. Dessa var tusenåriga och påstås ha använts till att dra upp båtarna med. Kramporna har dock inte kunnat återfinnas. Kanske ligger dom nu begravda under mossan?

Närheten till Sigtuna och vattenvägen till Upsala gjorde nog även Gamla Aske till en plats på fornkartan. På den tiden var som bekant asken en religiös symbol. Kanske utfördes också ritualer för dåtidens gudar under Askes kronor och kanske är våra gamla askar på Aske ättlingar till forntidens heliga askar?

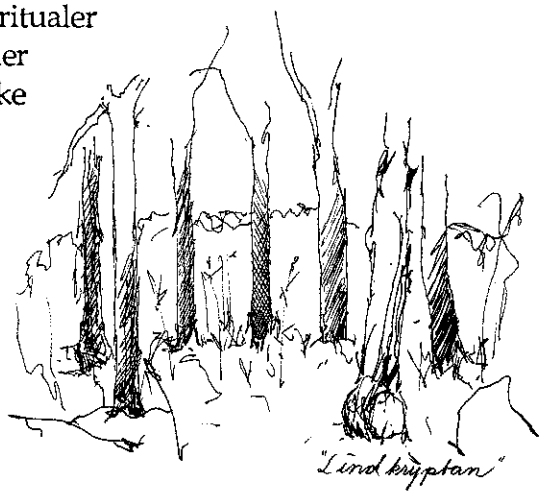

Lindkryptan

Platsens ande

Som tidigare nämnts har många förändringar skett på senare tid. Kvar råder dock platsens ande, Askar. Han är släkt med askens gudinna Yddra. Askar är motsatsernas ande. Han har en framsida och en baksida, en ljus sida och en mörk.

Askar har sett folk komma och gå. Han har lyssnat till gamle Martinus Ascheanus sägner, sett en ung arkitekt Bassi visa sina fantastiska ritningar för den entusiastiske byggherren Sehman, och hört Askegreven blåsa till jakt.

Askar genomsyrar allt på Aske. Oftast vilar han i de gamla Askarna men i bland klär han sig i Fablernas dräkter. Han kan klä sig i Skogsduvans fjäderdräkt och ruva bland skuggorna i skogsparken, eller i Hökens, och segla ut över vidderna mot Mälaren. Någon gång blir han Skogens konung och vandrar tungt på den gamla parkens bortglömda stigar. En gång klädde han ut sig i Ulvakläder och skrämde Sehmans son och hans kusk från vettet när de var på väg hem från Sigtuna över isen en kall vinterkväll år 1860.

Askar är urgammal men evigt ung. Han är lite av en Naturande. Även om han är släkt med Asarna och lite gammalmodig, är han också modern. Han har känt Nyklassicismens hemlighetsfulla längtan blåsa, och omsveper därför den nakna Italienska villan med varm och lummig, Nordisk grönska.

Numera offrar ingen till Askar, han är nästan bortglömd. Men om någon går för hårt fram kan Askar vredgas; ingen skadar Askar ostraffat.

Vad döljer sig egentligen
Under Askes askklädda
Kullar ?

ASKEPARKEN I DAG

Den italienska villan omges fortfarande av fragmenten från en fri landskapspark med tyska stildrag. Parken saknar den tydlighet och organisation som är betecknande för en park som är en persons verk. Olika händer och huvuden har lagt till och dragit ifrån. Till detta har Naturens egen gestaltning ofta fått råda.

Motivbildande scenerier, attraherande objekt och promenadstigar, typiska för den romantiska parken, lyser med sin frånvaro.

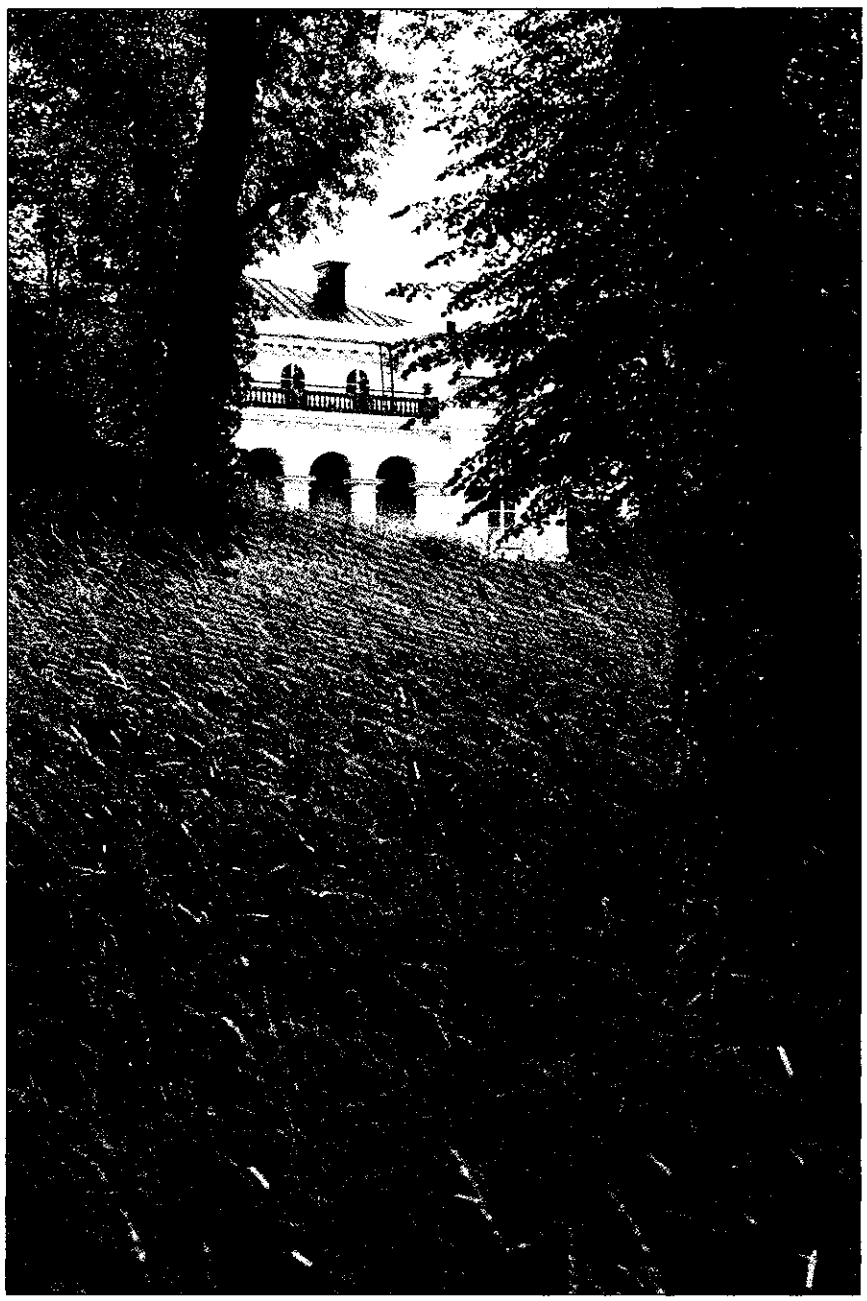

Parken skapar trots allt fina stämningar med sina gamla träd och böljande blomsterängar. Den ståtliga byggnaden hägrar på avstånd bland grönskan, med sin vita loggia och sin ljusgula puts.

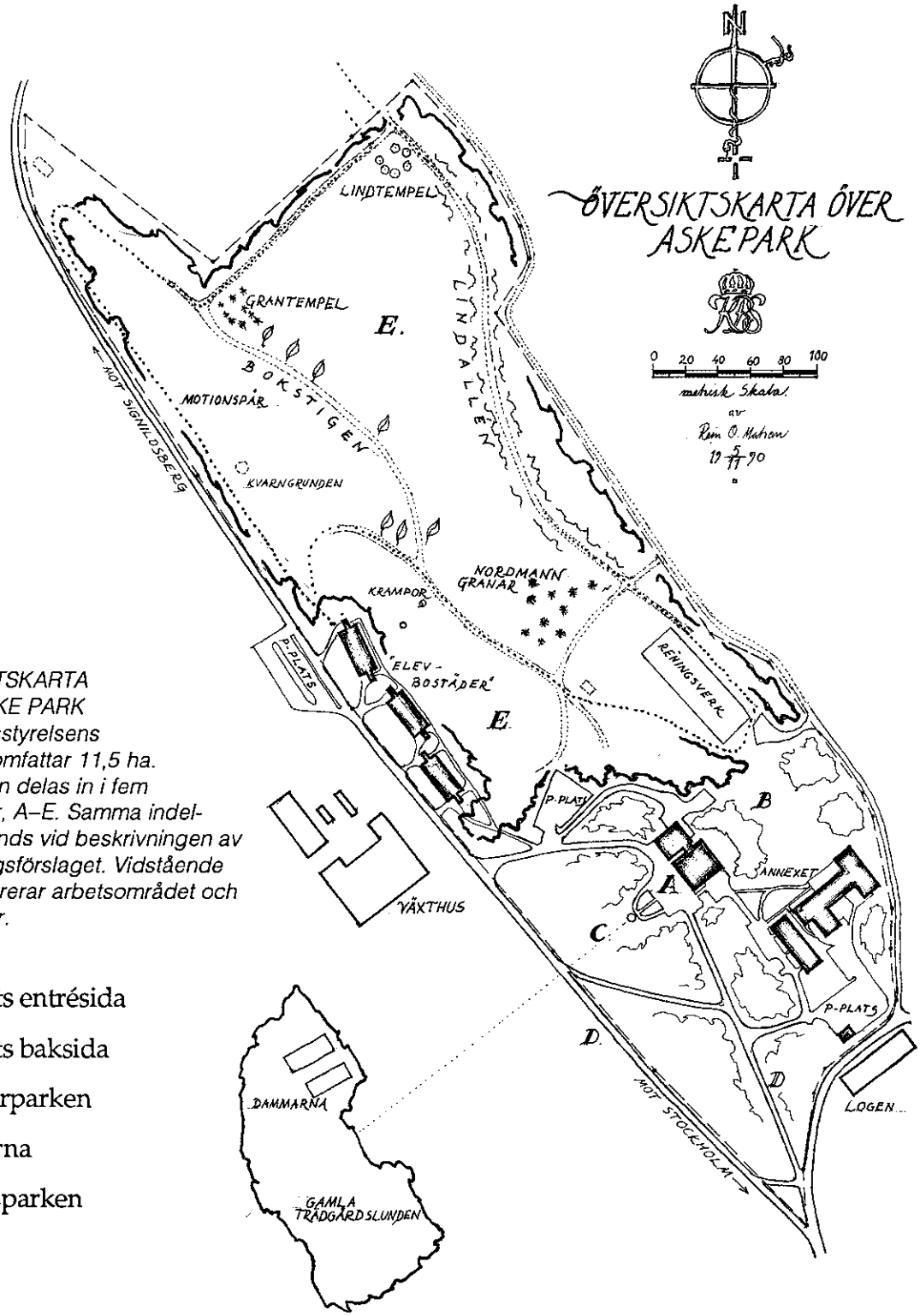

ÖVERSIKTSKARTA ÖVER ASKE PARK
Byggnadsstyrelsens fastighet omfattar 11,5 ha. Parken kan delas in i fem olika delar, A–E. Samma indelning används vid beskrivningen av renoveringsförslaget. Vidstående karta illustrerar arbetsområdet och dess delar.

A. Husets entrésida

B. Husets baksida

C. Kulturparken

D. Alléerna

E. Skogsparken

A. Husets Entrésida:

Husets entrésida har genom sin utformning en stark framtoning. Detta har efterkommande händer tagit fasta på. Framsidan har genom tidens addition överbelamrats med olika ting.

Konsthistorikern Bengt G. Söderberg skriver om Aske i *Slott och herresäten i Sverige*: "De bistra kanonerna framför denna eleganta palatsvilla ter sig som gengångare från en mer martialisk (krigisk) miljö.".

Flaggstängerna bildar en visuell ridå och stör entrérummets öppenhet. Belysningsstolparna är felplacerade, för stora och av fel modell. Träd och planteringar skymmer husets så viktiga exponering. Kökets tillbyggnad tvingar till ett nytt sätt att ta sig runt huset.

Av den gamla siktaxeln finns bara vistan, det vill säga öppningen mot den gamla fruktträdgården, kvar i form av två hästkastanjer i allén. Siktaxeln störs dessutom av den mittersta flaggstångens placering.

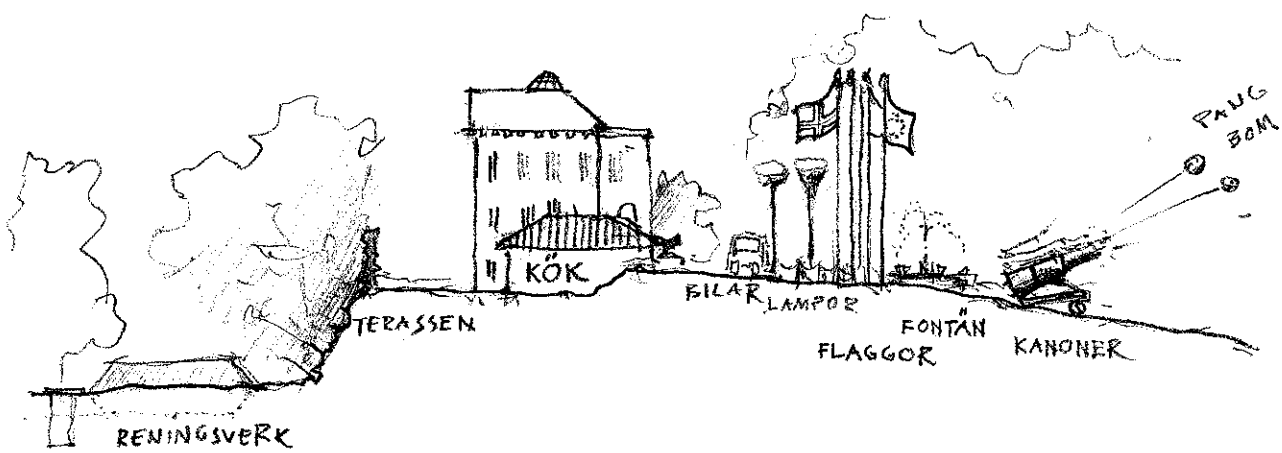

Komprimerad illustration av "tidens addition" (ej skalenlig).

B. Husets baksida

Terrassen på baksidan hindrar in- och utblickar. Terrassens sluttande talar sitt eget klarspråk: ful, brant och svårskött. Sambandet annexet–herrgården–parkrummet är oklart och ger inte ett enhetligt intryck.

Parkrummet utåt Mälaren begränsas av ogallrad, slyig vegetation, vilket hindrar den vackra utsikten över landskapet. Nere på baksidan störs utsikten av reningsverkets kala reningsbäddar och slambrunnar.

C. Kulturparken

Med kulturparken menas det område som begränsas av skogsparken i norr och den stora logen i söder.

Parkrummen Parkrum och trädvolymer står utan sammanhang. Många träd har fällts av ålder och almsjuka, utan att några nya har återplanterats. Detta har skapat luckor. Vidare har många träd en bakgrund som fröplantor i buskage, vilket kan ge dem en omotiverad placering.

De upplösta parkrummen står utan sammanhang.

Markmodellering och vägar Kulturparken har egentligen en fin markmodellering som skapades vid parkens anläggande. Den kommer dock inte till sin rätt på grund av vegetation på "fel" ställe.

Befintliga vägar har en praktisk användning som bil- eller traktorvägar. I dagens park finns inga "romantiska" promenadstigar bevarade.

Ängarna De vackra ängssluttningarna tillför anläggningen en stor kvalitet. Dels genom vackra vår- och försommarflor, dels genom de uppväxta örtaängarnas fria och böljande karaktär. De flesta gräsytorna slås ett par veckor efter midsommar, vilket gör att fröna hinner mogna.

Träden De gamla träden är nog Askes största kvalitet. De äldsta träden är minst 250 år. En del av dem är fortfarande vid god vigör, medan andra börjar tappa stinget. Asken är det överlägset vanligaste trädslaget, följt av lönnen och almen. Det finns vidare sju lindar och ungefär lika många kastanjer och ekar. Träden beskrivs utförligare under vegetationsinventeringen.

BUSKAGE OCH BERSÅER Här och där finns förväxta buskage och solitärbuskar. En del ser övergivna ut där de står ensamma i gräset, andra skymmer och upplevs som störande. Snöbär, syren, liguster, rak häggmispel (Amelanchier spicata), och ärtbuske är de vanligaste arterna.

TRÄDGÅRDEN OCH DAMMARNA Av den tidigare trädgården finns, som tidigare nämnts, inga spår kvar. Den kulle som kallades för "Trädgårdslunden" är nu igenväxt. Då den är isolerad av åkrar är det svårt att ta sig dit. I lunden växer bland annat naturaliserad kaprifol och en och annan seglivad perenn. Den gamla potatiskällaren skymtar fortfarande från parken. Några lindar står på rad vid det som tidigare var siktaxeln.

De två dammarna från 1600-talet finns dock kvar. Idag är dessa illgröna av övergödsling eftersom den närliggande åkerns dränering mynnar ut i dem. Dammarna rensades senast 1957.

D. Alléerna

Även de gamla alléerna har naggats av tidens tand. Entréallén som går upp mot corps de logiet, består till största delen av lönn. Det inbördes avståndet är cirka 7 meter. Eftersom entrévägen är smal och allén rätt trång får anländande bussar svårt att ta sig igenom.

Allén som fortsätter mot Signhildsberg, är bredare, och består huvudsakligen av äldre askar. Det inbördes avståndet mellan träden är här cirka 10 meter. Denna allé är betydligt trasigare och längs vägrenen syns stora stubbar.

Den luckiga allén mot Signhildsberg består av både honaskar (emblor), hanaskar, ek, lönn och lind.

E. Skogsparken

Området norr om villan har jag valt att kalla för Skogsparken beroende på dess nuvarande karaktär. Denna del av parken är i olika stadier av igenväxning.

Här och där syns fragment av den gamla parken. Följande rester kan urskiljas (för nedanstående beskrivning underlättar en titt på översiktskartan):

LINDALLÉN OCH LINDTEMPLET Åt nordost begränsas parken med resterna av en lindallé, som i sin bortre ände avslutas med en ring av lindar benämnd "Lindtemplet". Mellan allén och åkermarken växer en vacker skogsremsa med bland annat ek, hagtorn och hassel.

GRANTEMPLET Fortsätter vi åt väster från lindtemplet sett, nalkas vi "Grantemplet. Längs stigen dit finner vi en och annan liten sykomorlönn. Detta tempel har en liknande historia som lindtemplet, men är antagligen inte äldre än från sekelskiftet.

BOKLUNDEN Följer vi nu stigen tillbaka kommer vi förbi ett bestånd av bokar på vänster sidan av stigen, här kallad "Bokstigen". Bokarna planterades på 1950-talet av Fosfatbolaget, och börjar nu självså sig. Stigen följer foten av Askes bergrygg. En sidostig tar av och leder upp till vattentornet. Det är här som de omtalade järnkramporna ska finnas. Här växer också några ädelgranar från Lewenhauptarnas tid.

ASKSKOGEN Nedanför bokstigen på vänster sida växer ungskogen av ask. Det var där har- och fasangårdarna tidigare låg.

NORDMANNGRANNARNA Fortsätter vi nu bokstigen söderut, kommer vi på vänster sida fram till en dunge med granar. Av dessa är några vanliga granar, men flertalet är amerikanska Nordmanngranar. Dessa ska ha planterats på 1890-talet och är alltså snart 100 år gamla. Den största mäter 350 centimeter i omkrets, vilket kan anses som stort för sin ålder. Runt omkring ynglar nordmanngranarna av sig i flera generationer.

ASKALLÉN Efter granplanteringen avslutas "Bokstigen" av en avtagsstig till vänster. Där växer en allé huvudsakligen med gamla askar som korsar lindallén och slutar vid åkerkanten. Denna väg har tidigare fortsatt ut över åkern. Vid slutet av allén växer ett litet bestånd av balsampoppel. I krokarna kring askallén växer också en del hybridaspar.

GRÄNSEN MOT SKOGSPARKEN Flertalet av de kvarvarande stigarna i parken var tidigare transportvägar för jord- och skogsbruk och hade alltså tillkommit av nyttoskäl. Dessa mynnade ut till den centrala anläggningen, både nedanför och ovanför herrgården.

Idag är dessa vägar avskurna av reningsverket, parkeringsplatsen och den nya angöringsvägen till köket. De olyckliga placeringarna av dessa och den kraftiga igenväxningen av skogsparken bidrar till att skapa en stark barriär mellan skogsparken och kulturparken. Sly och branta slänter gör det svårt att ta sig fram. Vegetationen bildar även en visuell barriär.

Härmed avslutas vår lilla runda i parken. Uppe på bergsryggen, där den uppfyllda parken fortsatte, råder nu karaktären av eklund. Här och där växer de seglivade syrénbuskagen. Den gamla kvarngrunden är väl bevarad. I skogsparken finns inga träd äldre än uppskattningsvis 200 år. Längst bort mot nordväst låg tidigare "Jägarstugan". Av denna finns bara grunderna kvar. I backen strax ovanför den nya parkeringsplatsen växer ett vackert exemplar av avenbok.

Utrustning

Belysning Minst tre olika armaturtyper finns på Aske. Höjderna varierar. Placeringarna känns ibland omotiverade och skänker inte platsen den rätta stämningen som rätt armatur på rätt plats kan göra.

Markbeläggningar Betongplattor runt huset och mellan byggnaderna stör det historiska intrycket. Vissa vägar är asfalterade och en del är grusade. Asfalt är möjligen motiverat ur teknisk synpunkt, men inte ur estetisk.

Bokdungar i skogsparken. De stora nordmanngranarna.
Avenboken om hösten. En gammal lind i lindallén.

Aske som kursgård

Kursgårdsverksamheten har satt en ny prägel på Aske. Flaggstängerna framför Herrgården signalerar med kursgårdsgästernas företagsflaggor. Nya målpunkter och kommunikationsstråk har skapats mellan Kursgårdsannexet– "Slottet"– elevbostäderna. Vidare har det skett en förskjutning av aktiviteterna till baksidan av parken. Här rastar man mellan passen och spelar stor-schack och volleyboll på lediga stunder under årets varmare delar.

Ett belyst motionsspår som kommer att starta från elevbostäderna är under byggnad i parken. Nere vid ångbåtsbryggan finns en stuga, som är ett utflyktsmål för kursdeltagarna. För övrigt är kursdagarna långa och intensiva, vilket gör att parken inte används så mycket.

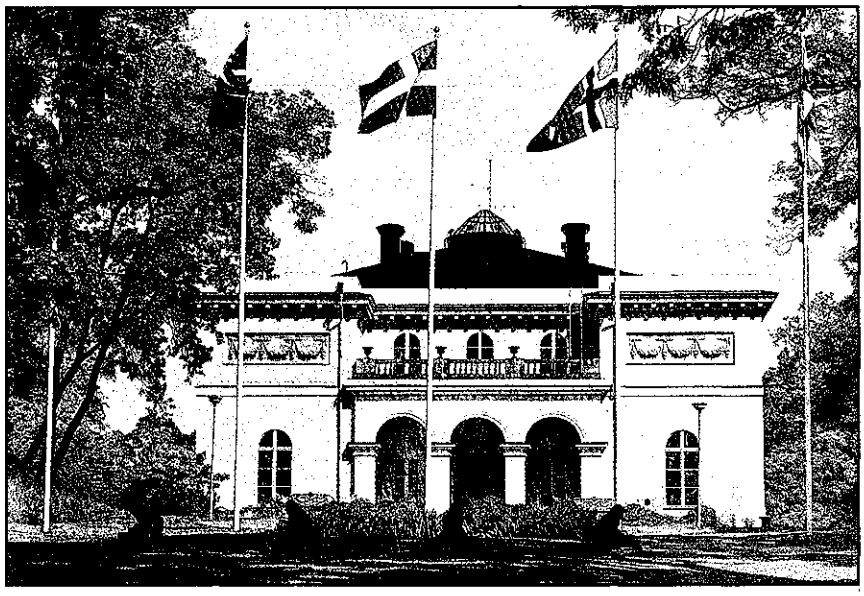

Vykort från Aske kursgård.

Vegetationsinventeringen

Under sommaren 1990 utfördes en vegetationsinventering. Närmare 400 objekt i träd- och buskskikt beskrevs med avseende på art, stamomfång, ungefärlig krondiameter och eventuell anmärkning om status.

Markskiktet inventerades med avseende på skötseltyp, och viktigare arter. Inventeringen koncentrerades till parkens centrala delar. Skogsparken studerades mer översiktligt. Inventeringen finns längst bak som bilaga.

Bedömning av vegetationen

Många av träden för en tynande tillvaro. En utglesning av trädbeståndet och en beskärning av kronorna utfördes för ett tiotal år sedan, med blandat resultat.

Äldre träd som tidigare växt i bestånd klarar vanligen inte att omforma sina kronor till en ny miljö. Ofta har träden genom tidigare beskuggning släppt sina undre grenar och fått en hög krona långt upp. Vid en senare friställning växer inga grenar ut vilket ser trist ut.

Andra orsaker till många av trädens bedrövliga tillstånd är åldern. Särskilt lönnarna, som inte blir så gamla, uppvisar många krämpor, till exempel stamröta och intorkade kronor. Även yngre lönnar har intorkade kronor.

Almsjukan har också skördat många offer på Aske. En del almar har även skadats i rotzonen vid nybyggnationerna. Almen, som är känslig för en förändrad vattentillgång i marken, far illa då dess rötter slits av.

Inga nyplanteringar har heller gjorts de senaste 40 åren. Yngre träd har vuxit upp spontant. De många stubbarna vittnar som sagt om en flitig trädfällning. Tur i oturen var att trädgårdsmästaren sparade stubbskott eller fröplantor på de murknande stubbarna, delvis för att stubbarna skulle kunna undvikas vid gräsklippningen. På så sätt står en ny generation träd i startgroparna på samma plats som sina gamla släktingar. Mer om detta i avsnittet om renoveringen.

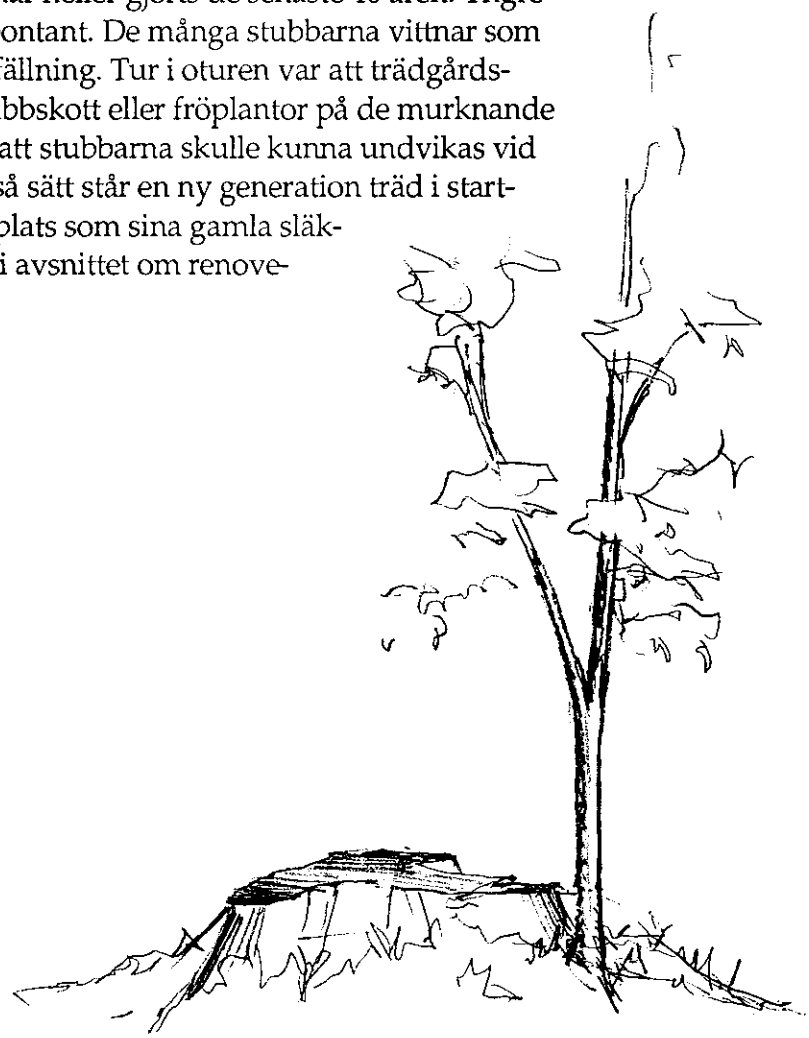

Askbarnen i den nya generationen på Aske.

RENOVERINGEN AV ASKE-PARKEN

Målsättning för Askeparken

- Att bevara och förnya Askes romantiska park, i Askes egen anda. Med detta menas att förädla parkens nordiska formuttryck där blomsterängarna böljar under Askes historietyngda trädkronor.
- Att utifrån Askes historiska bakgrund skapa en helhet av byggnader och park. Här sätts den nyklassiska villan och dess omgivning i centrum. Den nyklassicistiska arkitekturen ska som uppstå i sin nordiska natur. Ambitionen är också att senare tillförda byggnader, vägar, parkeringsplatser och annat införlivas på ett naturligt sätt i den ursprungliga miljön.
- Att förena parkens olika delar till en hel och varierad park.
- Att skapa en allmän parkfunktion, där brukarens olika verksamheter anpassas till den historiska miljön.

Principer för restaureringen

Vid en diskussion om målsättningen med Askeparken och dess framtid ställs frågan om parkens historiska värde. För att säkerställa historiska trädgårdsanläggningar som kulturhistoriska minnesmärken ska vid projekt som dessa, alltid en noggrann undersökning ligga till grund för en eventuell åtgärd. Detta beskrivs i *Florens chartern.*

- Dokument eller kartor som exakt kan beskriva hur parken har sett ut, eller hur man ville att den skulle te sig, har inte återfunnits. Det blir därför svårt att rekonstruera parken, eller delar av den, efter "säkra" historiska dokument. För en park som Aske som har naturen och dess föränderlighet som förebild blir det heller inte aktuellt.
- Aske har totalt omvandlats utifrån sitt ursprung som lantegendom. Många ingrepp har förändrat eller spolierat stora delar av parken, vilket gör att de rester som idag finns kvar blir desto viktigare att bevara.
- Den nutida verksamheten har satt anläggningen i ett nytt sammanhang. Kursgårdsverksamheten skapar nya aktiviteter, kommunikationer och samband, vilket motiverar en förnyelse som är förankrad i nutiden. I detta behöver inte ligga någon motsättning, om man står i samklang med platsen och dess historia.

Fredrik Magnus Pipers grundregler

Sveriges stora trädgårdsarkitekt, Fredrik Magnus Piper skrev år 1812 "Beskrifning af Idé och Generalplan till en Ängelsk Lustpark". I beskrivningen finns grundregler angivna för anläggandet av en lustpark. Nedan återges tre av dessa, som jag tycker kan ha betydelse i detta sammanhang.

1. "Man bör först undersöka de olika belägenheterne och deras olika Characterer innom den terrein som skall embelleras."

3. "Tillägges nödig plantering der det felas och der det behöfs; äfven kan der och hwar sådant af gamle trän och buskar borttagas, som äro hinderlige för en särdeles wacker utsigt (hwarwid likwäl all möjelig warsamhet och hushållning med den förut på stället befintlige skogen i akt tages)."

7. "Sjelfwa planteringen bör, så mycket som möjeligt är, utgöra stora och sammanhängande massor, som dels omgifwa hela parken, dels formera rediga städade gräsplaner innom sig, samt slutn. wäljes sådane dispositioner som undandölja och betäcka det sterila och som öppna utsigten till det wackra så inom som utom den till anläggning utsedde platsen."

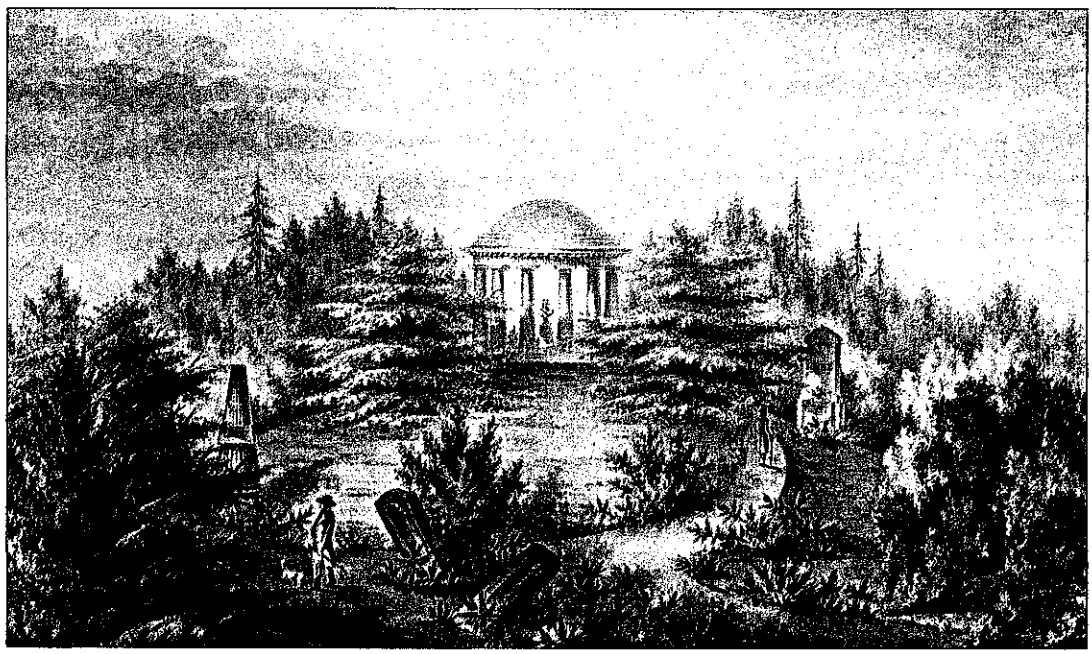

Minnestempel över Gustav III, "projectdt för Drottningholmsparken" av F. M. Piper. Tillhör Kgl Akademien för De Fria Konsterna.

Vy mot villan efter det att skrymmande buskar avlägsnats och pyramidekarna växt upp.

A. Husets entrésida

För beskrivningen, se åtgärdsplan och illustrationsplan.

Här är målsättningen att skapa en enhetlig och trovärdig miljö som passar till huset. Framsidan rensas på stilbrytande element. Lusthuset återuppförs på ursprunglig plats. På kullen framför huset planteras tallar. Dessa står för det nordiska. Runt huset planteras pyramidekar, som ersätter de tidigare pyramidpopplarna. Dessa står för det klassiska, mediterrana.

Medaljongen med sina kättingförbundna pollare tillåts stå kvar som minne av den tyska stilpåverkan. Vildvinet som klättrar på kättingarna tas dock bort.

Kanonerna De ryska "martialiska" kanonerna flyttas ned till ångbåtsbryggan, för att salutera vårens första båt.

Flaggstängerna Dessa flyttas till kursgårdsannexets entré. Idag hindrar den mittersta flaggstången den fria siktaxeln.

Siktaxeln Siktaxeln återupprättas enkelt genom att hugga upp en gång i den igenväxta trädgårdslunden.

Dammen Den passar egentligen inte in, men får stå kvar för att den tillför vattnet som kvalitet (se ombyggnadsskiss).

Bersåer och buskage Det höga buskaget framför huset röjs och träden gallras ut för att öka byggnadens exponering. Snöbär och gula rosor planteras, vilka får en mer passande höjd. Bersån beskärs hårt och mindre fröplantor tas bort.

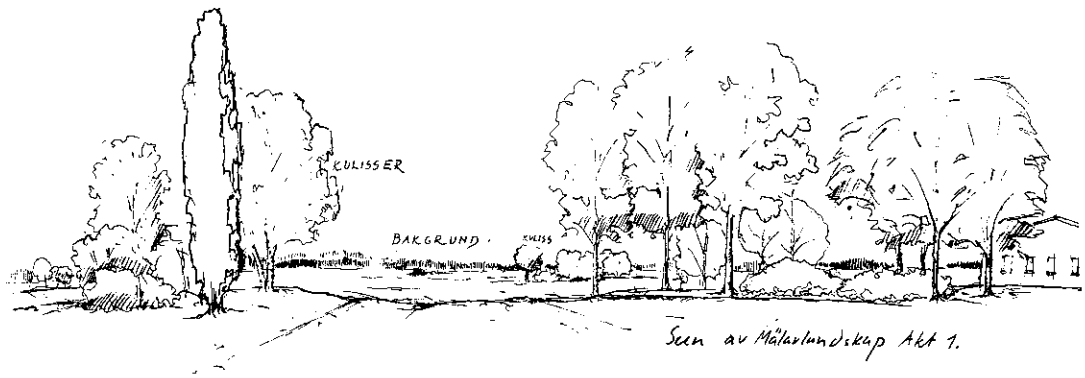

Resultatet av gallringar i trädridåerna på baksidan, efter piperskt maner.

B. Husets baksida

Här skapas ett nytt parkrum som sammanlänkar de båda byggnaderna och upprättar en ny kontakt med det omgivande landskapet.

Den uppfyllda terrassen kortas in och släntas av till en lutning på 1/5. En låg stödmur markerar hörnet, som i sina sidor går in i slänten. I hörnet placeras en skulptur, "Artemis hind".

Utåt landskapet gallras de befintliga träddungarna på piperskt vis. Även längre bort gallras en dunge för en vista mot Sighildsberg.

Den "sterila" utblicken mot reningsverket planteras igen med en grupp lindar.

C. Kulturparken

Nya träd planteras för att formera tydliga parkrum. Tätare volymer ska kontrastera mot öppna ängar. Askarna som växt upp på de gamla stubbarna är ett viktigt utgångsmaterial. Dessa ges en Uppbyggnadsbeskärning samt eventuell gödsling.

Dåliga träd tas ned och ensamma buskar röjs, se åtgärdsplanen. De klippta grässtigarna får nya mål. Den värdefulla örtfloran bevaras genom att gräsytorna slås 2 gånger per säsong även i fortsättningen. Den första slåttern ett par veckor efter midsommar. Några klippta gräsytor släpps till äng.

Ett antal objekt kan införas för att göra parken upplevelserik och intressant. Objekten införlivas på samma sätt som man under romantiken gjorde i parkerna:

- de placeras på utvalda platser för att kunna upptäckas eller iakttas från en bestämd riktning,
- de är motivskapande och förstärker parkens vyer,

Vy från nordost före och efter.

Vy från öster före och efter sluttjustering på husets baksida

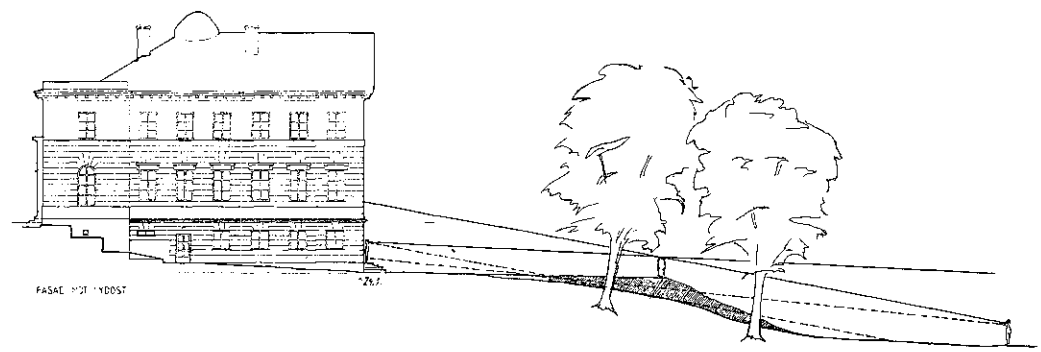

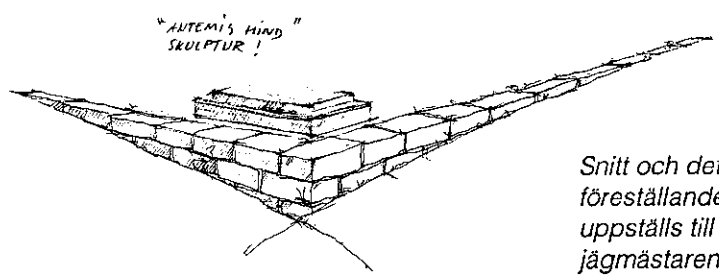

Snitt och detalj av terrassen. En skulptur föreställande jaktguden Artemis hind uppställs till minne av den tidigare hovjägmästaren Lewenhaupt.

– objekten är i formuttryck oberoende, men har gemensamt att de beskriver människor och trosföreställningar kopplade till Askes egen historia. De skänker på så sätt historiska. associationer.

Martinus Ascheanus runor En minnessten reses över Sveriges första antikvarie: Martinus Ascheanus. Stenen är utformad som en runsten och placeras vid sidan av en gammal igenlagd väg i parken.

Det heliga trädet Detta träd, som är en av Askes äldsta askar, ges en karaktär av heligt träd. I trädet hängs symboler och tecken inspirerade från forntiden. Dessa utförs smidda i järn och hängs i grenarna med kättingar.

Friluftsgalleriet På ett befintligt granitpodium framför entrén sätts en byst av någon historisk person, kopplad till den nyklassiska tiden. På baksidans terrass sätts vidare en bronsskulptur, "Artemis hind", vilken utförs till minne av Askegreven, som var hovjägmästare. Dessa pjäser blir de första i Askes friluftsgalleri.

Askes tempel Detta objekt är en behaglig och tankeinspirerande paviljong, ej att förväxla med den ursprungliga paviljongen norr om herrgården.

Ruinen I slänten en bit från entrén byggs en nedsänkt sittplats som utformas som en ruin, och för tanken till gamla Aske och dess forna by.

D. Alléerna

Entréalléns träd ersätts med lindar som får ett inbördes avstånd på 8 meter. För att det inte ska se för kalt ut byts den östliga raden ut först. Vägen breddas till 4 meter och avståndet mellan raderna sätts till 8 meter. Denna allé blir kortare och avslutas i ett entrérum där huset kommer i blickpunkten.

Signhildsbergsallén kompletteras med askar på cirka 10 meters c/c avstånd (se åtgärdsplanen).

E. Skogsparken

Att där försöka återskapa den forna parken känns varken realistiskt eller meningsfullt. Det är däremot mycket viktigt att tillvarata befintliga kvaliteter. De olika främmande trädbestånden, lindallén med lindtemplet, grantemplet och den vackra lundmiljön i övrigt, är kvaliteter värda att vårda.

Här är det viktigt att elljusspåret som är under anläggande, införlivas på ett försiktigt sätt. Vidare att kontakten med skogsparken möjliggörs.

Då detta arbete är begränsat till den centrala delen av parken återges åtgärderna mer översiktligt för skogsparken.

LINDALLÉN Allén kompletteras med nya lindar. Vegetation som tränger och skuggar allén tas bort. Något som är viktigt för att de nyplanterade träden skall kunna utvecklas.

LINDTEMPLET Bänkar placeras i templet. Syrenbuskagen runt om templet föryngringsbeskärs.

BOKTRÄDEN Träd och sly som tränger tas bort.

ASKALLÉN Träd och sly som tränger tas bort.

ASKSKOGEN Askarna tillåts stå kvar och bilda askskog. Eventuellt kan betesdrift diskuteras.

GRÄNSEN MOT SKOGSPARKEN Området ges en mer genomsiktlig, och öppen karaktär. En stig röjs upp, som förlänger "Bokstigen" och mynnar ut mellan köket och parkeringsplatsen. Där görs en entré som tydligt markerar ingången.

Alm, lönn, ek, och hassel gynnas. Hasseln har här en stor betydelse. Om den får utveckla ett rejält buskskikt minskas askens frösättning, som annars kan bli en plåga.

Hybridasparna är avverkningsmogna. Dessa ringbarkas före avverkning, för att undvika rotskottsbildning.

PARKERINGSPLATSEN OCH ANGÖRINGSVÄGEN Dessas slänter återplanteras med lönn, ek, hassel samt några blommande buskar.

RENINGSVERKET Området ges en enhetlig karaktär genom plantering ända fram till reningsverket. Här väljs lönn, alm och hassel. Reningsverkets livslängd är 25 år. Då det är tid att byta sandbädd bör placeringen, eller en konstruktion som medger plantering ovanpå reningsverket, diskuteras. Detta för att få reningsverket att bättre passa in i miljön.

Utrustning

BELYSNING Den eftersökta stämningen skall vara: klar men dämpad upplysning. De klara globerna med högtrycksnatrium eller liknande ska efterlikna fackelljus. Armaturen görs enhetlig. Klara glober på 3 meter höga, brunmålade stolpar.

MARKBELÄGGNINGAR Betongplattor byts mot grov, öppen asfalt. Närmast huset ersätts betongplattor med tunna, sågade granithällar. Befintliga grusvägar asfalteras ej.

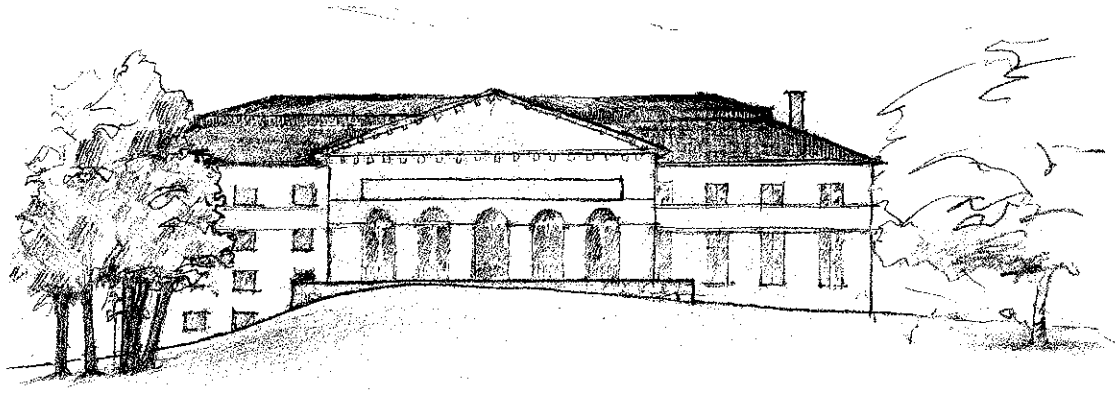

Förebilden till omformningen av husets baksida; Drottningholmsteaterns tillbyggnad av J. L. Desprez. Approberad av Gustav III 1791. Tillbyggnaden, även kallad Déjeunersalongen utbildades som en rundbågsarkad, som förband teatersalongen med ängssluttningen. Samma mjuka anpassning kan man se på souterrängen i Bassis ritningar över Aske. Jämför också likheten mellan fasaderna.

BILAGOR

Kortfattade anvisningar till åtgärdsplanen

G 1. Gallring och slyröjning av dungar
Markerade träd och buskage sparas. Resten av vegetationen tas ned.

G 2. Slyröjning av slänten

G 3. Gallring och slyröjning i skogsparken
Ek, alm, lönn, lind och hassel gynnas enligt renoveringsförslaget. Gränsen mot skogsparken öppnas upp. Markerade stigar röjs. En genomsiktlig lundkaraktär med ädellöv och hassel eftersträvas.

G 4. Gallring och slyröjning i lundbacken
Sly röjs. Utvalda träd gallras. Buskvegetation sparas. Almar med misstänkt almsjuka tas ned och bränns. En genomsiktlig men halvskuggig karaktär eftersträvas där krolliljor kan trivas.

G 5. Nedtagning av träd i kulturparken
Träd och buskar, markerade i vegetationsinventeringen, tas ned. Bersåer beskärs. Träd på stubbe uppbyggnadsbeskärs.

P 1. Planteringar runt parkeringsplatsen
Ek, lönn, hassel planteras på slänterna upp mot parkeringsplatsen.

P 2. Planteringar bakom reningsverket
Ek, Lönn, alm och hassel planteras. Plantering kan ske ända fram mot vallarna. Ungträd väljs som kvalitet. Undvik ledningar enligt ledningskartan.

P 3. Plantering framför reningsverket
På en liten jordkulle planteras snöbär, och flerstammiga lindar. Undvik ledningar enligt ledningskartan.

P 4. Kompletteringsplanteringar i kulturparken
Trädgrupper av ek och skogslind planteras på utvalda ställen. Tallar planteras på kullen vid sidan av entrén. Runt huset planteras några pyramidekar. En kaukasisk vingnöt vid foten vid den nya terrassen. Bersåer föryngras.

P 5. Plantering av ny uppfartsallé
Vägen breddas till 4 meter. Radavstånd 8 meter, c/c avstånd 8 meter. Skogslindar väljs som art. Den östliga raden ersätts först och den västliga efter ett par år.

P 6. Komplettering av Askallén
C/c avstånd cirka 10 meter. Planteringen utförs i samråd med Stockholms kommun. Ask av hanklon väljs.

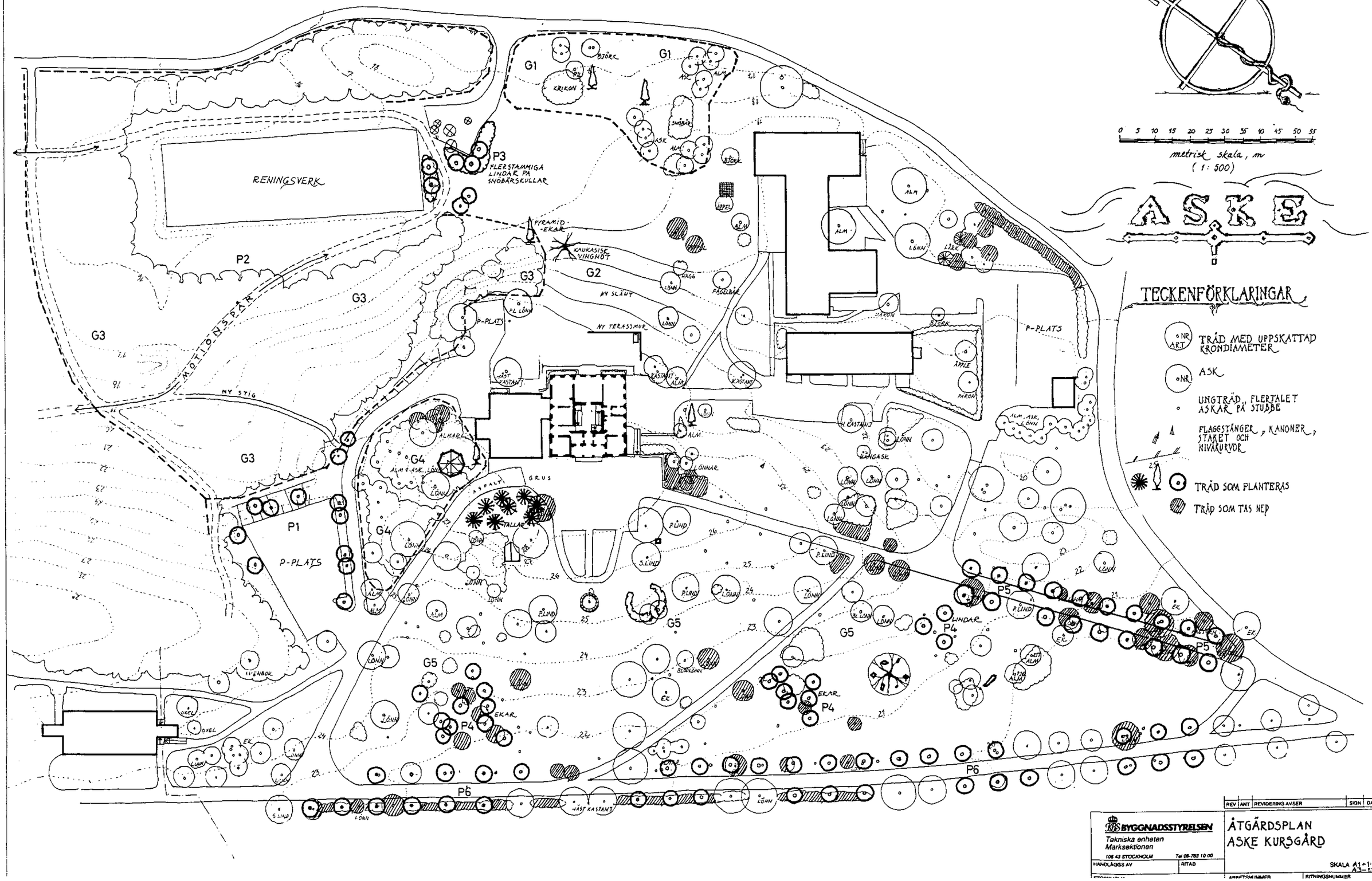

REV	ANT	REVIDERING AVSER	SIGN	DATUM

BYGGNADSSTYRELSEN
Tekniska enheten
Marksektionen
106 43 STOCKHOLM Tel 08-783 10 00

HANDLÄGGS AV | RITAD

ÅTGÄRDSPLAN
ASKE KURSGÅRD

SKALA A1=1:500
A3=1:1000

ARBETSNUMMER | RITNINGSNUMMER

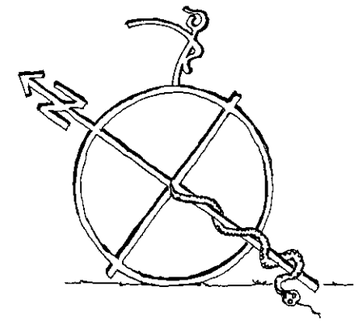

0 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55

metrisk skala, m
A1 – 1:500

ASKE

ILLUSTRERAD PLAN FÖR PARKENS RENOVERING

KBS

December 1990 Lein O. Matson

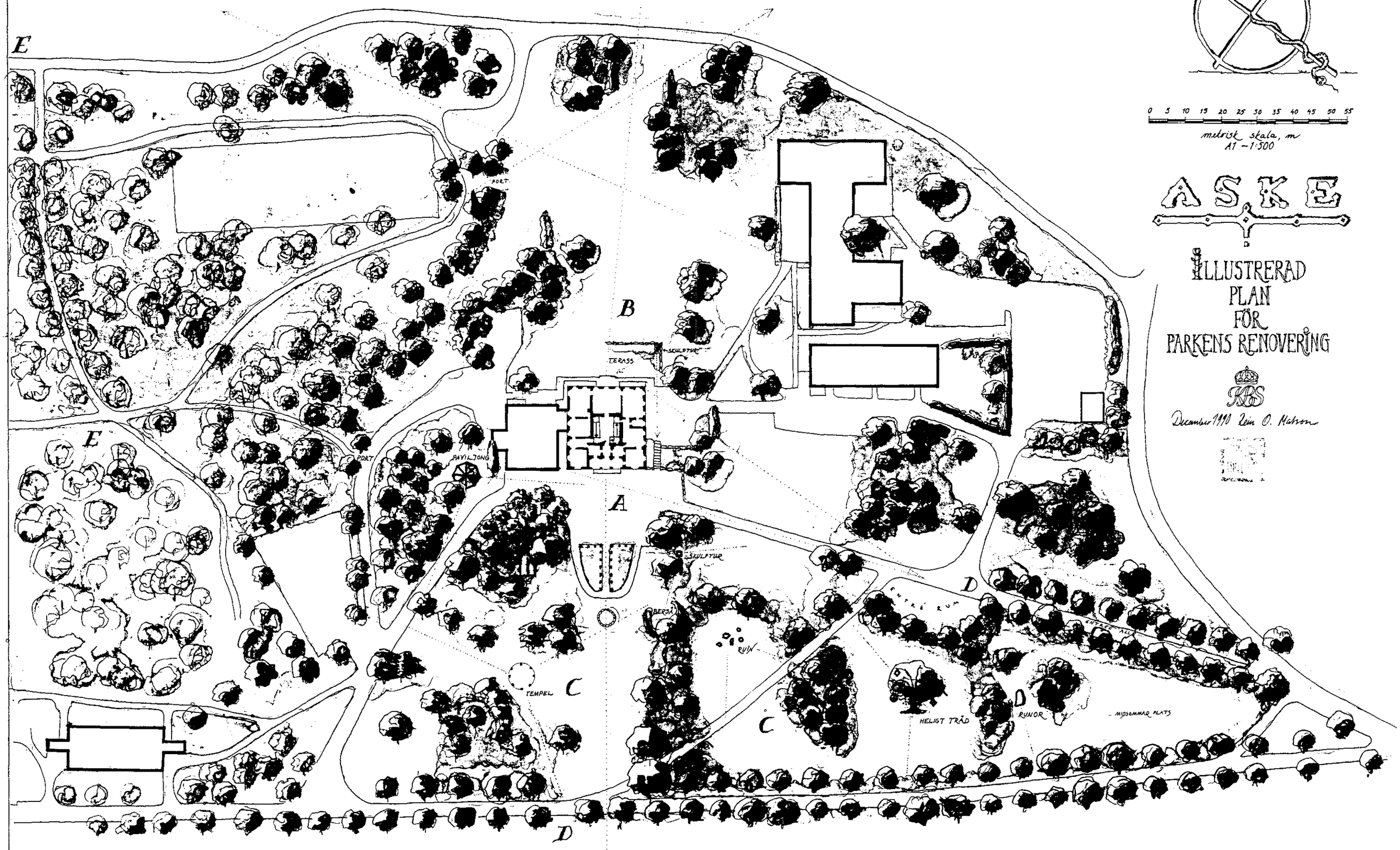

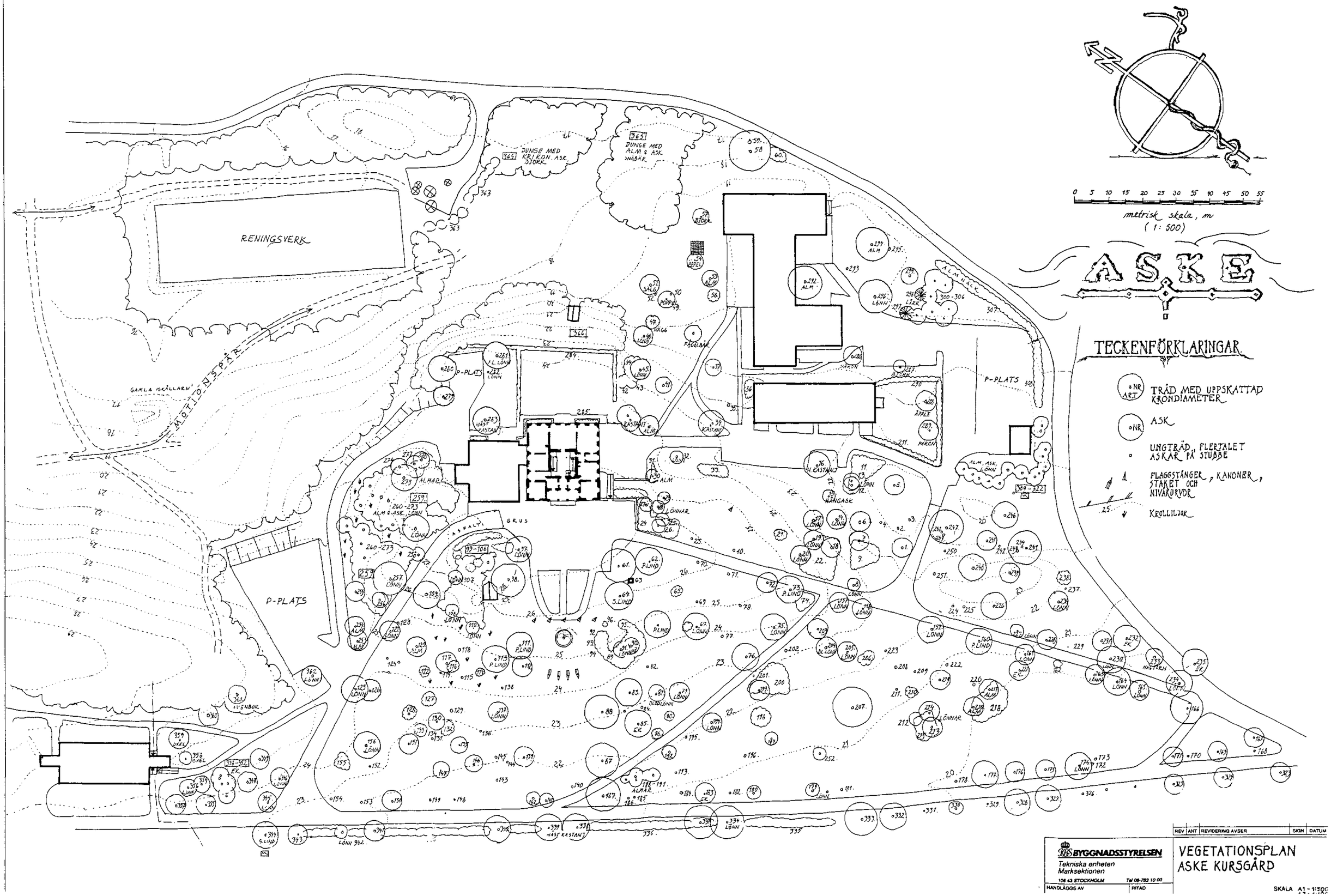

REV	ANT	REVIDERING AVSER	SIGN	DATUM

KBS BYGGNADSSTYRELSEN
Tekniska enheten
Marksektionen
106 43 STOCKHOLM Tel 08-783 10 00

HANDLÄGGS AV | RITAD

VEGETATIONSPLAN ASKE KURSGÅRD

SKALA A1 - 1:500

Vegetationsinventering

Latinskt namn på inventerade lignoser redovisas enligt följande:

Blodlönn	Acer platanoides ssp.
Lönn	Acer platanoides
Ginnala lönn	Acer ginnala
Hästkastanj	Aesculus hippocastanum
Häggmispel	Amelanchier sp.
Smal häggmispel	Amelanchier spicata
Glasbjörk	Betula verrucosa
Hängbjörk	Betula pendula
Sibirisk ärtbuske	Caragana arborescens
Avenbok	Carpinus betulus
Hagtorn	Crataegus sp.
Am. hagtorn	Crataegus monogyna
Korallkornell	Cornus alba "sibirica"
Kornell	Cornus sanguinea
Hassel	Corylus avellana
Forsythia	Forsythia sp.
Ask	Fraxinus exelsior
Lärk	Larix sp.
Liguster	Ligustrum vulgare
Rosentry	Lonicera tatarica
Schersmin	Philadelpus sp.
Balsampoppel	Populus balsamifera
Asp	Populus tremula
Körsbär, krikon	Prunus sp.
Fågelbär	Prunus avium
Ek	Quercus robur
Getapel	Rhamnus catarctica
Sälg	Salix caprea
Pil	Salix fragilis
Äkta fläder	Sambucus nigra
Druvfläder	Sambucus racemosa
Spirea	Spirea van houttei och Spirea arguta
Snöbär	Symhoricarpos rivularis
Parksyren	Syringa chinensis
Syren	Syringa vulgaris
Hybrid idegran	Taxus intermedia ssp.
Parklind	Tilia vulgaris
Alm	Ulmus glabra
Doftolvon	Viburnum carlesi

Trädens omkrets är mätta 1 m över marken
Krondiameter är uppskattad i underkant.

Nr	Art	Stamomfång (cm)	Krondiam. (m) (buskar höjd)	Anmärkn. åtgärd
1	ask	215 cm	6 m	
2	ask	15 cm	2 m	på stubbe
3	ask	15 cm	2 m	på stubbe
4	alm	15 cm	2 m	på stubbe
5	alm	310 cm	6 m	flerstammig
6	lönn	150 cm	6 m	toppar intorkade 2–3 meter
7	lönn	130 cm	6 m	
8	lönn	135 cm	4 m	skador vid fot, tas ned
9	buskage med kornell, snöbär, syren		3 m	uppslag av alm m.fl.
10	ask	20 cm	2 m	

11	samma som nr 9			
12	lönn	105 cm	4 m	
13	lönn	120 cm	4 m	rötskador på stam
14	lönn	145 cm	6 m	
15	hängask	60 cm	4 m	
16	hästkastanj	230 cm	8 m	
17	lönn	140 cm	6 m	
18	ask	120 cm	6 m	
19	lönn	110 cm	6 m	
20	lönn	110 cm	6 m	
21	spireabuske		1,5 m	
22	buskage m häggmispel, snöbär, kornell, syren		3 m	avkortas
23	ask	15 cm	2 m	på stubbe
24	buskage med syren, låga rosor och ginnala lönn			tas bort och ersätts
25	lönn	45 cm	4 m	tas ned
26	lönn	50 cm	4 m	tas ned
27	lönn	80 cm	4 m	
28	lönn	95 cm	4 m	
29	ask	60 cm	4 m	
30	alm	30 cm	4 m	
31	syrenbuskage		2 m	
32	lönn	25 cm	3 m	formklippt, tas ned
33	syrenbuskage		2 m	
34	hästkastanj	150+260 cm	8 m	tvåstammig
35	forsythia			tas bort
36	Spirea			tas bort
37	ask	175 cm	6 m	
38	alm	140 cm	6 m	
39	hästkastanj	200 cm	8 m	
40	hästkastanj	190 cm	8 m	
41	körsbär	6 cm	2 m	flyttas
42	äkta fläder		2 m	tas bort
43	druvfläder		2 m	tas bort
44	schersminbuskar		1 m	flyttas
45	lönn	170 cm	6 m	
46	lönn	170 cm	6 m	
47	flerstammig hägg		4 m	
48	fågelbär	80 cm	4 m	
49	balsampoppel	110 cm	4 m	tas ned
50	ask	20 cm	3 m	
51	sälg	140 cm	6 m	tas ned
52	ask	20 cm	2 m	
53	ekstubbe			
54	Äppelträd "mantet" nyplanterat vårdträd			
55	alm	50 cm	4 m	på stubbe
56	buskage med korallkornelltas bort			
57	björk	90 cm	4 m	
58	ask	370 cm	12 m	
59	almsly		2 m	
60	nyponros och almsly		2 m	
61	ask	360 cm	10 m	
62	parklind	230 cm	8 m	
63	granitpollare			
64	skogslind	170 cm	8 m	
65	krusbärsbuske			på stubbe, tas bort
66	parklind	275 cm	8 m	
67	lönn	275 cm	8 m	
68	syrenbuskage		3 m	
69	ask	10 cm	2 m	på stubbe
70	ask	6 cm	2 m	på stubbe
71	askskott			
72	ask	190 cm	6 m	
73	parklind	260 cm	8 m	
74	buskage med snöbär, syren, och am. hagtorn			tas bort
75	lönn	225 cm	8 m	
76	ask	140 cm	8 m	
77	ask	10 cm	2 m	
78	ask	10 cm	2 m	på stubbe
79	lönn	100 cm	6 m	intorkade toppar 2–3 meter tas ned
80	rosentrybuske			torr, tas bort

81	blodlönn	60 cm	4 m	svagt rödfärgad tas ned
82	ask	8 cm	2 m	på stor stubbe tas ned
83	ask	270 cm	8 m	
84	alm	6 cm	2 m	på stubbe
85	ek	185 cm	8 m	hög och rak
86	smal häggmispel	4 m		
87	ask	340 cm	12 m	
88	ask	380 cm	10 m	
89	syrenbuskage med almsly			89–96: beskärs o omformas till ny berså
90	lönn	135 cm	6 m	
91	lönn	135 cm	6 m	
92	smal häggmispel		4 m	tas bort
93	spireabuske			tas bort
94	ask	12 cm	2 m	tas bort
95	parksyren		3 m	tas bort
96	hybrid idegran		1 m	tas bort
97	lönn	100+125 cm	8 m	intorkade grenar tas ned
98	ask	360 cm	10 m	
99	buskage med syren och spirea			tas bort
100	sibiriska ärtbuskar			tas bort
101	häggmispel			tas bort
102	lönn	20 cm	3 m	
103	sibiriska ärtbuskar			tas bort
104	schersminbuskar			tas bort
105	sibirisk ärtbuske			tas bort
106	buskage: syren, häggmispel o hägg, äldre uppslag av alm, ask, lönn gallras			
107	lönn	85 cm	4 m	
108	lönn	110 cm	4 m	
109	ask	255 cm	6 m	
110	lönn	80 cm	4 m	
111	parklind	180 cm	8 m	
112	lönn	190 cm	6 m	
113	parklind	270 cm	8 m	
114	doftolvon		2 m	tas bort
115	lönn	110 cm	4 m	
116	syrenbuskage		3 m	
117	ask	150 cm	6 m	intorkade toppar 1–2 meter
118	askbarn			
119	ask	15 cm	2 m	på stubbe
120	alm	190 cm	6 m	rak och fin
121	lönn	150 cm	6 m	tas ned på sikt
122	buskage med snöbär och schersmin			
123	ask	20 cm	2 m	
124	björk och rönnsly			tas ned
125	lönn	200 cm	8 m	
126	ask	240 cm	6 m	
127	syrenbuskage		2 m	
128	almskott	20–40 cm		på stubbe
129	lönn			
130	ask	145 cm	4 m	hög och kal stam, tas ned
131	ask	30 cm	4 m	på stubbe
132	sälg flerstammig			tas ned
133	syrenbuskage		2 m	
134	ask	15 cm	2 m	
135	ask	160 cm	4 m	hög och kal, intorkade grenar tas ned
136	askbarn			
137	lönn	140 cm	6 m	åldrig tas ned
138	ask	6 cm	2 m	
139	ask	70 cm	6 m	
140	björk			tas ned
141	ask	35 cm	3 m	tas ned
142	ask	45 cm	3 m	
143	alm	12 cm	3 m	flerstammigt uppslag
144	smal häggmispel			
145	krusbärsbuske			tas ned
146	lönn	145 cm	6 m	intorkade grenar, tas ned
147	ask	170 cm	4 m	hög och kal, tas ned
148	ask	10 cm	3 m	på stubbe, tas ned för askallé
149	ask	10 cm	3 m	på stubbe, tas ned för askallé
150	ask	190 cm	6 m	

151	ask	190 cm	6 m	intorkade grenar
152	alm	20–30 cm	4 m	flerstammiga skott på stubbe
153	alm	25 cm		tas ned för askallé
154	alm	15 cm		tas ned för askallé
155	sibiriska ärtbuskar		3 m	
156	lönn	140 cm	8 m	tas ned
157	lönn	190 cm	6 m	något intorkad tas ned
158	lönn	190 cm	6 m	genomgående stamröta tas ned
159	lönn	200 cm	8 m	tas ned för lindallé
160	parklind	360 cm	8 m	
161	lönn	150 cm	6 m	tas ned för lindallé
162	getapelbuske			tas ned för lindallé
163	lönn	90 cm	6 m	tas ned för lindallé
164	lönn	155 cm	8 m	tas ned för lindallé
165	lönn	100 cm	6 m	tas ned för lindallé
166	ask	310 cm	10 m	
167	ask	170 cm	6 m	
168	ask	20 cm	2 m	på stubbe
169	ask	150 cm	6 m	
170	ask	25 cm	3 m	på stubbe
171	ask	170 cm	6 m	tas ned för askallé
172	ek	35 cm	3 m	tas ned för askallé
173	alm	25 cm	3 m	tas ned för askallé
174	lönn	120 cm	8 m	intorkade grenar 2 m tas ned för askallé
175	ask	190 cm	6 m	
176	ask	190 cm	6 m	
177	ask	220 cm	8 m	
178	askbebis			på stubbe, tas ned för askallé
179	lönn	90 cm	4 m	intorkade grenar 3 m, tas ned för askallé
180	ask	130 cm	4 m	stamröta, barkskador, tas ned för askallé
181	ask	12 cm	2 m	på stubbe, tas ned för askallé
182	ask	15–20 cm	3 m	flerst. på stubbe, tas ned för askallé
183	ek	135 cm	6 m	ngt intorkade grenar tas ned för askallé
184	ask	15–25 cm	3 m	flerst. på stubbe, tas ned för askallé
185	alm	15–35 cm	3 m	flerst. vid stubbe, tas ned för askallé
186	alm	15–35 cm	3 m	flerst. vid stubbe, tas ned för askallé
187	ask	320 cm	10 m	
188	alm	20–35 cm	3 m	flerst.
189	alm	40 cm	4 m	
190	alm	35 cm	4 m	
191	alm	35 cm	4 m	
192	ask	90 cm	4 m	
193	ask	6 cm	2 m	på stubbe
194	lönn	100 cm	6 m	intorkade grenar 2 m, tas ned
195	ask	6 cm	2 m	på stubbe
196	ask	10–15 cm	2 m	flerst. på stubbe tas ned
197	ask	60 cm	4 m	tas ned
198	syrenbuskage			
199	lönn	130 cm	6 m	
200	syrenbuskage			uppslag av alm och ask på stubbe
201	häggbuske		2 m	
202	askbebis			på stubbe
203	ask	145 cm	6 m	
204	blodlönn	100 cm	6 m	
205	lönn	115 cm	6 m	
206	hassel		3 m	
207	ask	380 cm	12 m	ett av de största träden
208	rönn	15 cm	4 m	tas ned
209	vårtbjörk	20 cm	3 m	på stubbe tas ned
210	hasselbuske		3 m	
211	ask	10–20 cm	2 m	flerst.
212	lönn	105 cm	4 m	intorkad 2–3 m tas ned
213	lönn	110 cm	6 m	
214	lönn	100 cm	6 m	intorkad 1 m
215	syrenbuskage		2 m	uppslag av rönn
216	alm	120 cm	6 m	
217	alm	160 cm	6 m	
218	syrenbuskage		2 m	äldre uppslag av ask, alm, hägg
219	lönn	90 cm	6 m	
220	askbebis			på stubbe

221	ek	100 cm	6 m	
222	askbebis			på stubbe
223	askbebis			på stubbe
224	alm	25 cm	3 m	på stubbe, tas ned för lindallé
225	ask	12 cm	2 m	på stubbe, tas ned för lindallé
226	ask	170 cm	8 m	hög och kal stam
227	lönn	55 cm	4 m	tas ned för lindallé
228	lönn	140 cm	6 m	tas ned för lindallé
229	ask	8 cm	2 m	på stubbe, tas ned för lindallé
230	lönn	160 cm	10 m	tas ned för lindallé
231	hagtorn	40+55 cm	3 m	dålig, tas ned
232	ek	155 cm	8 m	
233	hagtorn	70 cm	3 m	dålig, tas ned
234	lönn	115 cm	8 m	tas ned för lindallé
235	ek	170 cm	8 m	påkörningsskadad
236	lönn	90 cm	6 m	
237	ask	12 cm	2 m	rotskador, tas ned
238	syrenbuskage			
239	ask	120 cm	6 m	intorkade grenar 2 m
240	ask	160 cm	8 m	hög och kal stam
241	ask	185 cm	6 m	
242	ask	15 cm	2 m	på stubbe
243	almskott			på stubbe
244	ask	18 cm	2 m	på stubbe
245	ask	140 cm	10 m	
246	ask	155 cm	8 m	
247	ask	180 cm	10 m	
248	alm	25 cm	3 m	
249	ask	18 cm	2 m	
250	ask	15 cm	2 m	på stubbe
251	ask	15 cm	2 m	på stubbe
252	ask	80 cm	4 m	tas ned
253	alm	140 cm	6 m	något intorkade grenar
254	alm	120 cm	6 m	"blödande stam"
255	ask	180 cm	6 m	något intorkade grenar
256	oxel	90 cm	4 m	intorkad tas ned
257	lönn	230+240 cm	10 m	tvåst.
258	ask	100 cm	4 m	
259	buskage m liguster, spireatalrikt sly, alm ask rönn fina krolliljor			gallras
260	alm	55 cm	4 m	260–280: trängande träd gallras
261	alm	65 cm	4 m	
262	asp	30 cm	3 m	
263	ask	80 cm	4 m	
264	ask	30 cm	4 m	
265	alm	35 cm	4 m	
266	ask	30 cm	2 m	
267	alm	35 cm	4 m	
268	lönn	95 cm	6 m	
269	lönn	105 cm	6 m	
270	lönn	140 cm	8 m	
271	ask	25 cm	2 m	
272	ask	20 cm	2 m	
273	ask	20 cm	2 m	
274	alm	55 cm	4 m	MÖJLIG ALMSJUKA TAS NED
275	alm	160 cm	8 m	
276	ask	60 cm	4 m	
277	alm	80 cm	4 m	MÖJLIG ALMSJUKA TAS NED
278	alm	85 cm	4 m	MÖJLIG ALMSJUKA TAS NED
279	lönn	90 cm	6 m	
280	ask	100 cm	8 m	
281	blodlönn	105 cm	8 m	svagt röd
282	lönn	70 cm	4 m	rötskadad
283	hästkastanj	250 cm	8 m	
284	ligusterhäck		1,4 m	luckig tas ned till 60 cm
285	planteringar med olika spireor och perenner ersätts med tidsenliga arter			
286	päron	130 cm	6 m	ngt intorkat men friskt
287	hängbjörk	80 cm	4 m	
288	äpple	100 cm	6 m	
289	päron	150 cm	6 m	
290	oxelhäck			klippt

291	syrenhäck			
292	alm	295 cm	10 m	barklossning
293	ask	15 cm	2 m	på stubbe
294	alm	305 cm	10 m	
295	almbebis			på stubbe
296	lönn	205 cm	10 m	
297	lärk	80 cm	4 m	
298	lärk	90 cm	4 m	
299	äpple	100 cm	4 m	
300	björk	85 cm	4 m	tas ned
301	ask	80 cm	6 m	301–306: tre av dessa tas ned
302	ask	75 cm	4 m	
303	ask	95 cm	6 m	
304	ask	50 cm	4 m	
305	ask	50 cm	4 m	
306	ask	80 cm	6 m	
307	almhäck	20–30 cm	3–4 m	BEKRÄFTAD ALMSJUKA TAS NED
308	syrenhäck		2 m	
309–322	alm, ask och lönn	15–50 cm	sly och yngre träd	
323	ask	190 cm	6 m	
324	ask	260 cm	6 m	
325	ask	240 cm	6 m	tas ned
326	ask	8 cm	2 m	på stubbe
327	ask	260 cm	6 m	
328	ask	270 cm	8 m	
329	almskott			tas ned
330	ask	55 cm	4 m	
331	almskott			tas ned
332	ask	170 cm	6 m	
333	ask	340 cm	10 m	
334	lönn	230 cm	10 m	
335	sibirisk ärtbuskhäck			med sly tas ned
336	syrenhäck			med sly tas ned
337	ask	280 cm	10 m	
338	hästkastanj	245 cm	8 m	
339	hästkastanj	275 cm	8 m	
340	ask	170 cm	8 m	
341	ask	130+150	6 m	tvåstammig
342	lönn	70 cm	4 m	
343	lönn	110 cm	6 m	
344	lind	350 cm	8 m	gammal och lite trött
345	lönn	160 cm	6 m	
346	lönn	170 cm	6 m	
347	ek	90 cm	6 m	
348	ek	70 cm	4 m	
349	ek	130 cm	6 m	
350	ek	80 cm	4 m	
351	ask	15 cm	2 m	
352	ask	60 cm	4 m	
353	ask	70 cm	4 m	
354	ask	45 cm	4 m	
355	ask	140 cm	6 m	
356	lönn	40 cm	4 m	
357	ask	215 cm	6 m	
358	oxel	145 cm	4 m	rutten, tas ned
359	oxel	170 cm	6 m	
360	ask	95 cm	6 m	
361	avenbok			flerstammigt vackert exemplar
362	lönn	130 cm	6 m	
363	hasselbuskar och askar			flyttas
364	dunge med björk, ask, pil, hassel och krikonsnår			gallras enl. anvisningar
365	dunge med alm och ask			gallras enligt anvisningar
366	slänt med sly och busk resterröjs			

Kronologisk park- & ägarelängd öfver Aske

Askeparken står inför en ansiktslyftning		
Slottet byggs om, nya P- platser m m	1987	Byggnadsstyrelsen
Elevbostäder byggs 1970 Aske står tomt på 60-talet, många träd fälls i parken		
Askes egendom splittras	1964	Stockholms stad
Bok och poppel planteras i parken Aske blir mönsterjordbruk Skogsparken växte igen Redan på 40-talet	1946	AB Fosfatbolaget
Kanonerna kommer på plats runt 1920		
Planteringsplan för barrträden från 1910		
	1908	Claes Gustav August Lewenhaupt Ingeborg Nordenfelt
Nordmanngranarna planteras runt 1890		
Lusthuset tillkommer runt 1870		
	1872	Karl Gustaf Lewenhaupt Olga Anna Margareta af Nordin
	1865	Adolf Ludvig Sehman
	1855	Karl Gustav Sehman Jr
Parken börjar ta form, Ägokartan från 1843		
Parken börjar anläggas, alléer planteras Kastanj och poppel planteras runt huset		
Huset står klart 1809		
Sehman river Aske by och bygger nytt	1799	Karl Gustav Sehman
	1792	Erik Johan Fleetwood Christina Virginia Adlerberg
	1782	B. G. Ingelotz Maria Antionetta Leijonstedt
De äldre askarna i parken härrör sannolikt från 1700-talet	1762	Karl Wilhelm Leijonstedt Lovisa Beata Sparfvenfeldt
	1726	Hans systrar
Askes fem gårdar enade under en ägare	1717	Jakob Wallrave Agneta Brita Mörner af Tuna
	1707	Deras Döttrar
	169?	Johan Paulin (Olivekrantz) Brita Björnklou
	1600–1650?	Martinus Aschaneus
	1311–1324	Hemming i Aske

Källförteckning

Kart- och bildarkiv

Antikvariska och topografiska arkivet, Historiska museet, Stockholm	Ett ljustryck från sekelskiftet
Brandförsäkringsverkets arkiv i Stockholm	"Copia av J. W. Brandenburgs karta över Aske egendom 1843" daterad 1875
	Diverse brandförsäkringskartor mellan 1868–1930
Byggnadsstyrelsens östra byggnadskontor, KBS-Ö	Fasadritningar av ekonomibyggnad från 1822
	Planteringsplan från 1910
Kungliga bibliotekets bildarkiv från sekelskiftet	Ljustryck och ett antal vykort
Lantmäteriverket i Gävle	Lantmäterikarta från 1860 Flygbilder från 1945
Lantmäteriet i Stockholm	Diverse ägokartor från 1687– 1917
Nordiska Museets herrgårdsarkiv	Många fina fotografier från sekelskiftet och framåt
Riksantikvarieämbetet	Uppgifter om Aske ur fornminnesregistret
Stockholms fastighetkontors arkiv	Diverse yngre fastighets och ombyggnadsplaner
Stadsarkivet, Stockholm	Ombyggnadsplaner från 1970
Stockholms Kommuns Egendomsbyrå	Gamla dräneringsplaner o. a.
Uppsala universitetsbiblioteks kart och bildavdelning, Uppsala	Handteckningar och ljustryck (bara Brandenburgs målning av intresse)

Tidskrifter

Syntesen	Fosfatbolagets personaltidning. Aske tas upp i nästan varje nummer. Det var i denna tidning som ägokartan från 1843 var återgiven.
Uppsala nya tidning	Artikel från mars 1964

Personreferenser

Margareta von Essen
Född och uppväxt på Aske då seklet var ungt

Sven Frisk
Trädgårdsmästare på Aske

Rune Karlsson
Skogsvaktare på Aske under 50-talet

Johann Steiner
Förvaltare på Aske under 60-talet

Övrigt

Otto Waldes lexikon redovisar följande handskriftsamlingar som berör Aske:

- Engeströmska arkivet (KB), det antagligen mest intressanta, som innehåller Martinus Acheanus skrifter. Han levde i Aske på 1600-talet och berättar därom.
- Braunerhjelmska arkivet, Sjöholmsarkivet, och Nordinska samlingen. Dessa är av mindre intresse här.

Litteraturförteckning

Andersson Sven Ingvar o. a.	Om bevaring av herregårdshave Faellesrå det for havekultur og landskapspleje, 1988
Arkitekturminnesföreningen	Svenska trädgårdskonsten. 1930
Bauer Walter	Parker, trädgårdar, landskap. 1990
Bonsdorff, Gardberg o. a	Konsten i Finland. 1978
Butlar Adrian von	Der landschaftsgarten 1989
Curman Sigurd	Svensk konsthistoria. 1913
Dahlström Svante	Promenader II. Åbo
Karling Sten o. a.	Fredrik Magnus Piper. Utställningskatalog 1981
Klingspor Carl Arvid och Schlegel Bernhard	Uplands Herregårdar. 1909
Lindberg, Lyberg o. a.	Svensk konsthistoria. 1986
Lundberg Erik	Arkitekturens formspråk, IX. 1960
Länsmuseibyrån	Byggnadshistorisk undersökning. 1987
Nordensvan Georg	Arkitekturen under det sengustavianska skedet. 1928
Roosval Albin	Svenska hem. 1922
Sandén Börje	Det hände i Upplands-Bro. 1984
Sander Fr.	Francesco Piranesi. 1880
Sirén Osvald	Kinas trädgårdar II. 1950
Sjöberg Nils	Svenska Herresäten vid 1900-talets början. 1909
Söderberg Bengt G.	Slott och Herresäten, Uppland 1967
Thersner Ulrik	Fordna och närvarande Sverige, Upland. 1824
Wollin Nils G	Desprez i Sverige. 1936

Byggnadsstyrelsens informationer T:129
1991-05

Projektets syfte är att visa ett exempel på redovisning av historiskt källmaterial, naturförutsättningar och förslag till restaurering av en historisk park.

Breda kunskaper om en historisk parkanläggning är viktiga för att dess värde ska kunna tillvaratas i den fortlöpande planeringen av drift och underhåll.

BYGGNADSSTYRELSEN

Aske parkrestaurering är framtagen vid Byggnadsstyrelsens tekniska enhet och ingår i skriftserien "Byggnadsstyrelsens publikationer".

Redigering och layout: Informationssektionen, Byggnadsstyrelsen

Upplaga: 500 ex

Tryckeri: Garnisonstryckeriet, Stockholm, maj 1991

Upplysningar om Byggnadsstyrelsens publikationer lämnas av informationssektionens biblioteks- och dokumentationsservice, tel 08-783 13 71.

Byggnadsstyrelsens publikationer kan beställas från kontorsservice/publikationsförrådet, tel 08-783 11 53.

Adress: Byggnadsstyrelsen, 106 43 Stockholm